

És ha bár Páris Pápai és Bodot a sír-árok
Bényelte: de munkáiknak mindig megmarad Arok,
És noha már Pécset is bényelte a sír-erem.
Kinn a sír magyaroknál és is bús mejjem verem:
De ha mindezek helyébe lesznek a Magyar Ének
Új Tiszlai: kik hasonló ragyogó fényvel égnek.
Ha lessz több Rátz, több Gyöngyösi, Dugonits, Hor-
with sok száz,
Kikkel mint nyelvészpítőkkel dícsérik ez a Száz:
Nyelvünk tökéletességre nem félek hogy ne jussom,
Ne is tágitások nagy Bölcsek ezen a Jussom.

«Kedves Nemzetem! legyen hát a Nyelved a Te Kintsed,
Ézt mint féltő portékát méltó hogy úgy tekintsed»

Még ugyanez évben megjelent a kolozsvári
«Szép Nemet» magasztaló költeménye, míg a
szintén ez évben megjelent «Poétai Botanika»
című költeményében a «Poéták elmés Költe-
ményjeikbe bécsusztó Plánták neveit» foglalja
kedélyes szatírájával versekbe. Elvégezve az
orvosi tudományokat, mint «Orvos Doktor» is
Bécsben maradt egy ideig, nem hagyva föl iro-
dalmi működésével. 1798-ban már a «Magyar
Kurír»-nak volt rendes dolgozójárja, abban
jelentek meg számos költeményei, melyeknek
alappondolata a magyar nemzetiség s nyelv
művelése, de melyek összegyűjtve és kiadva még
eddig nincsenek.

Majd visszakerülve «földi paradísomhoz
hasonlítható Hazájába», mint gyakorló orvos
Nagyváradon telepedett le, hol csakhamar a
legkedveltebb egyéné lett a társas körökben.
Ez időszakban írta «a nagyváradi leányokhoz»
című versét, mely csakhamar szájról-szájra kelt,
mint valami népdal:

«Nagyváradi nem farnak
A táncból ki leány,
Ha megdönek, megégnék
Szemeik ragyogványi,
Szép szájk mosolygása,
Gyöngy ajkai szőlása,
Mind mézszal elegyesek,
Igen kellemetesek.
Hát a kibén még a vér
Ifjú módra vér:
Az Váradon megéltet,
Sok vig órát remélhet.»

1805-ben Biharvármegye főorvosává és
táblabírájává választották meg. Mint megyei
főorvos tevékeny és munkás ember volt, folyto-
nosan tanult, egész könyvtár rendezett be igen
nagy költséggel szerzett Doktori fakhoz tartozó
könyvekből. Nagy tudománya miatt feltétlen
bizalmát bírta a közönségnek, a mi jelentéke-
nyen elősegítette vagyoni gyarapodását is. Bir-
tokot szerzett Vánesdon, Berettyó-Ujfaluhan,
Szabolcsban, Nagy-Váradon vett egy szőlőt hat-
ezer frton, a mi abban az időben még hallatlan
magas ár volt szőlőért, — ugyancsak itt már ez
idő tájban házat vásárolt. Láttá, hogy a magyar
nyelv és művelődés terjedésének mily alkalmas
eszköze a színészet, de látva azt is, hogy mily
mostoha viszonyok között van ez, tudva, hogy az
ország fővárosából is rövid egyúttal után
szétzúzódtak azok az első uttorok, kiknek csak
a színészet iránti szenvedélye volt nagyobb
szendvéseiknél: elhatározta a színészet párto-
lása által hatni a nemzeti nyelv és művelődés
emelésére.

Élt ez időben Álmosdon egy Gulácsi Antal
nevű birtokos, a ki előbb hatalmas támasza
volt a színészetnek, de a ki már kifáradt az
áldozatokban. Ennek magának voltak tekinté-
lyes színházi készületei, de körülményei erősen
kényszerítették azoktól megválni, s ha ez a
bukást bevárja: a színészet évtizedekre meg van
ölte Biharvármegyében, hol az egyedül az ő támo-
gatása mellett virágzott. Sándorfi megtudva ezt,
azonnal Álmosdra sietett, és ott 1814. elején
megvette Gulácsi Antaltól annak összes szin-
házi készületeit (öltözekeket, könyvtár, «mu-
szikale instrumentumokat,» decorációkat, stb.)
1200 frtként: és egyuttal átvette a «nevezetesebb
actorokkal kötött contractusokat» is.

E nevezetesebb actorok vagy színészek vol-
tak pedig Vanda Mihály vezetése alatt: Kán-
torné, Horvát, Éder, Simonfi, Julius, Udvarhelyi,
Mohai, Farkas, Diószegi, Szalai, Dobrosi, Kár-
penszki és Kovatszki.

Sándorfi tehát tényleg kezébe vette a szín-
ügy vezetését, habár az igazgatás névleg Vanda
Mihály volt. «A Magyar Társaságnak van di-
rectora, Vanda nevezetű — írja Sándorfi a fő-
szolgabíróhoz beadott jelentésében, — én csak
csekély Protectora vagyok nékiük.»

De Sándorfi nem látta elegendőnek az így
beszerzett színházi készületeket és csakhamar
talált módot tetemes gyarapításukra. Ugyanis

«a magyar Litteratura előmozdítása iránt visel-
tetett szives hajlandóságából» megkérte gróf
Waldstein Emanuelét, mint a gróf Károlyi-árvák
gyámját, hogy a «Nagy-Károlyi játékszínnek
készületjeit» adja át a nagyváradi társaságnak.
És kerelte azonnal teljesítetett, a mint ezt a
hozzá írott leveleketől levél igazolja:
«Bizodalommal teljes Tábla Bíró ur! A Ká-
rolyi Gróf Familia mind annak, a mi a magyar
Nemzetünk s édes Hazánknek Dícsőségére vál,
előmozdítását nagy örömmel mindenkor eszkö-
zölve, mostan is a magyar litteratura gyarapí-
tása tekintetéből a Tábla Bíró ur által kért Nagy-
Károlyi Játékszínnek készületjeit a mostani
N.-Váradon jártó Magyar Játékszín Társaságnak
örökre ajánlodekora sbb. Főthon 9-ik szept. 1814.
Kész szolgálva W. Gróf Waldstein Emanuel mk.
n. m. a Gr. Károlyi árváknak adatott Gyámjok
és Gondviselőjök.»

Ez ajándéka kapott felszerelések szintén
nem csekély értéket képviseltek. Volt ott, az első
körtinán kívül, tömlőz, parasztház, erdő, hori-
zont, utca-kortina, gyöngyszín szoba, vörös
plafon, 1 hajó, 2 oldalház, 1 várajtó, 1 oldal-
ablak, 1 sugó lyuk, 52 kulissza, 2 hamuszín
ajtó, 2 ajtó a gyöngyszín szobához, 1 oldalház,
2 darab oldalajtó, 1 pázsint szék, 2 kőszikla
darab deszkára festve, 1 gyaloghintó, 6 darab
deszka a kulisszák mellé, melyeken a gyertya-
tartók függnek.

Sándorfi buzgalmanak tehát sikerült Nagy-
Váradon oly színházi felszerelést teremteni,
melyhez hasonló gazdag nem volt akkor az or-
szágban. És folytak a színi előadások szépen,
buzgalommal. A kitérő társaság változó érde-
melte ki a közönség szeretetét, Sándorfi pedig a
társaság halálját, mint a ki nem elégedett meg a
felületes színháza járásával, hanem egy rendez-
kedett, hogy minden előadásra négy iskolás fiu
ingyen bocsátották be a színházba, s maga
ügyelt fel, hogy évenként egyszer minden isko-
lász fiu lásson színi előadást. Pedig ez nem kis
dolog volt abban az időben, midőn már 1802-
ben ki volt adva s későbbben többször felújítva
az a felsőbb rendelt, mely szerint szorosan
megtöltött «mindenféle deákknak Theatru-
mokra járasa.»

Sok baj volt a cenzurával is. Egyes ked-
velt darabokat (Capet Lajos, Napoleon vagy a
győri ütközet, Cserny György stb.) eltiltottak,
másokat úgy kiigazgattak, «hogy a miatt mind a
szerző munkája, mind a Theatrum széjla siker-
telenné tétetik» — a mint a «Jászok Társaságok»
sokszor panaszkodának felsőbb helyen.

Sándorfi 1818-ban megvette gróf Rhédey
Lajostól azt az akkor palotaszzerű házat, mely
Nagy-Váradon a kapuczinusok záródja és a sőház
között van s jelenleg orthodox imaházul szol-
gál, és azt kertjével együtt paradicsommá vál-
toztatta, paradicsommá, melyből nem hiányzott
semmi, csak egy kis angyal, mely után hasztalan
epekedett ő és neje, született Edelmán Anna.

Hogy mily kényelemmel és fényüzéssel
volt berendezve Sándorfi palotája, kitetszik
abból, hogy volt benne «nagy Szála, csillagos,
szeglet, fegyveres, zöld, kék, sarga, fehér szoba»,
— volt külön «Cancellária, Klósz-ház, Ana-
nász-ház, Czitörn-fás ház, Bilyiát (billiárd) ház».
A kert is pompásan volt berendezve, — a diszes
nyári mulató helyhez vezető utakat zsálya,
levendula, demutka, rózsza «spalerek» szegé-
lyezték, — aztán «holnapos rózsák», czitrom-
fák és egyéb számtalan homi és meleg éghajlati
növények díszítették az egész kertet.

Minden, minden volt: kincs, pompa, fény,
hir, rang, csak az nem volt, a mit valódi boldog-
ságnak neveznek. Sándorfi szerette és tisztelte ne-
jét, imádtá a tudományt, bálványozta a magyar
nemzetiséget, de azért folyton gyötörte a gon-
dolat, hogy magával egyélt neve is sirba száll.
E miatt utóbb bevetelével annyira nem gon-
dolt, hogy halálakor 43,758 frt 46 kr követelése
maradt egyseskél, mint behajthatatlan.

Élete utolsó éveiben hivatalos teendőin
kívül minden gondolata a színészet volt. Oly
áldozatokat hozott e nemes irányu szenvedélyé-
nek, melyek vagyoni állását is megrongálták.
A mint Udvarhelyi Miklós «a nemzeti J. Társas-
ság Direktora» Nagy-Váradon, október 21-ikén
1821-ben kelt nyilatkozatában bizonyítja, Sán-
dorfi csak 1814-től 1821-ig «a Társaság közja-
vára kiadogatott» készpénzben 32,659 frt 53
krt. Ugyanezt bizonyítja Éder György szin-
igazgató is, 1830. aug. 29-én Nagy-Váradon ki-
adott nyilatkozatában. És azon 80 szindarab-

nak, melyet Gulácsitól átvett, a számát 1824-ig
330-ra emelte, nem véve számításba azokat,
melyek időközben egy vagy más módon elvesz-
tek. És e darabok között az akkor legnevezete-
sebb írók teljeszen képviselve voltak.

De a buskomorság és mellbetegség mind
inkább fogyasztá a különben is gyenge test ere-
jét; érezte közeledni végét.

Meg akart válni a színésztől, hogy vissza-
vonuljon a közelettől, melyben 10 év alatt oly
nagy munkát végzett, arról a közjóra vezető
utról, melyen első volt s melyen nem követte
senki. El akarta adni «a Szín Játékokhoz való esz-
közzeit». Biharvármegye már akkor népszerű s
később annyira és méltán magasztalt vezérfer-
fiához, Beöthy Ödönhöz fordult ajánlatával, de
az alkuból semmi sem lett.

Ez még inkább elkedvetlenítette Sándorfit,
tudta, érezte, hogy senki sem fogja folytatni
tovább azt a munkát, melyet ő elkezdett, és ez
a fájdalmas gondolat még inkább sietteté végét.

Főorvosi teendőit a megéretté azt nem
hanyagolta el. Mint magánorvos is tovább műkö-
dött, majdnem haláláig. Még 1824. november
21-én (a mint képeünk mutatja) receptet írt a
nagyon beteg ember, hogy egy más betegem segít-
sen s már 9 nap mulva halott volt. Elhunyt
1824. évi november 30-án, ötvenkilenc éves ko-
rában.

Aztán eltemették és elfeledték . . .

Egyetlen ember emlékezett csak meg róla:
keresztfia, Nagy István, a nagyváradi tudós
ref. lelkész. Ez felkereste sírját s biztatott en-
gem, hogy majd elvezet oda. De hirtelen halála
megakadályozta ezt: s ő utána Nagy-Várad
városában nem volt egyetlen ember, ki meg tudta
volna mondani, hol nyugszik az, ki a közügyek
nem hagyta nyugodni haláláig, — senki sem
ismerte nemcsak sírját, de meg nevé sem; egy
felszabad alatt teljesen elfeledték a magyar
nemzeti nyelv ez uttörő bajnokát, az első ujja-
ébredés korszakának egyik íróját, Biharvármegye-
nek 19 éven át főorvosát és a zsenge magyar
színészetnek 10 éven át valódi nemtőjét!

En elindultam fölkeresni Sándorfi sírját.
Nagyvárad város hat temetője közül legelőbb a
«Külvárosi temetőbe» indultam, hol az előtt
soha nem voltam. Ott bolyongva, egy behor-
padt siron földbe csuszott mohos sirkő tünt szem-
embe.

Valóban Sándorfi sírja volt.
A sírhalom lerokadt az alatt az 59 év sú-
lya alatt, mely a sírra nehezedik, a sirkő félig
lesüllyedt már a földbe, s a puha föld megvédte
az alatta nyugvóknak emlékét az enyészettől,
mely az élők emlékezetéből már kihalt.

Milyen szomorú az, midőn gyermek nélkül
kell meghalni s nincs, a ki koszorút tegyen a
sírra és ápolja azt! . . .

Sándorfi több mint 88,000 forint értékű
vagyonát, egészségét és életét a közjóra áldozta:
s nyert ezért viszonzásul egy sirt, arra egy hideg
követ és teljes elfeledést!

«Sírjáték minden jök» — ezt vették az egy-
szerű sírkőre. És a kő türi ezt. Azért kő.

K. NAGY SÁNDOR.

EMLEKÉZÉS GRÓF MAILÁTH HENRIETTERE.

A beköszöntött új év január 3-án volt har-
mincegy esztendeje, hogy a starnbergi tó hul-
lámái egy ősz atya és önfeláldozó leány felett
összecsaptak. Az az atya az ébredő magyar iro-
dalomnak egy idegenbe vetődött tehetséges baj-
noka: gr. Mailáth János volt, a leány: a boldog
Jetti, kíról alábbi költeményem szól.

Az ősz Oedipus sorsától nem messze állt
az atya, kit a nyomor, a nélkülözés, a grófi
korona alatt még súlyosabb mellőztetés, saját
nemzete részéről teljes félreértés, az idegen nép
által, melynek nyelve anyanyelvévé vált a vé-
letlen játékból, számba nem vétel oda üzött,
hajtott, hogy éjjeli munkában, tudományos ku-
tatások közt meggyöngyült szemével oldt kény-
telen írói munkásságát folytatni, szerezni ke-
nyerét.

A hü Antigone, az élet ragyogó álmaírói
lemondó Henriette kísérté, támogatta. Tanult,
fűrkedezett, kutatott, írt, másolt, hogy atyja ter-
hét megoszssa. Gyöngye vállára vette az élet
nyomasztó súlyának java részét.

És az atya kitartó munkássága, a leány hő-
sies önfeláldozása, a végtelen nyilai által sebzett
kebellet vívott nehéz tusa jutalma e földön az a

nyirkos ágy, mely megpihenteti őket a starnbergi
tó mélyén.

Kazinczy Gábor erőteljes és mintaszerű írá-
lyában leírva olvasám a szerencsétlen férfi élet-
rajzát, ki Magyarország és Ausztria egyik törté-
netírója, a magyar mondák és regék egyik első
művelője és német nyelven ismertetője volt.
A költő későbbi sorsával megdöbbentő ellen-
tétet alkot a «Magyarische Sagen» első kiadásá-
hoz írt előszó, mely a boldog Jettiről szól, kinek
azt kívánja, hogy «boldog sorsa fenmaradna
nemzetünk emlékezetében s századok mulva is
ajkáról-ajkra szállna a monda a boldog Jettiről».
Ez 1824-ben íratott. Ma hatvan éve. A feledé-
kenység hullámái is összecsaptak e szerencsét-
len pár ember fölött. Jetti, kinek azt írja, hogy
az élet «osillogó regeként szik szemed előtt»,
— maga is rege lett. Egy fájdalmas emlékezet.
Hősies önfeláldozása regévé finomul. És sa-
játóságos, hogy Henriette, ki a villik tánczáról
hallá a regét, talán vágyott maga is villi lenni,
azaz boldog ara, ki a férjhez menetel előtt ér
a halál szelid nyila, milyennel Homérnál Ar-
temis ejti el áldozatát, és így a menyasszonyi ilom
kíséri át az örökkévalóság rejtélyes világába,
soha sem ment férjhez. Ó atyjának áldozta fel
az élet legnagyobb kincsét: a szerelem jogát.

Földözta, és pedig eredménytelenül. Kö-
vekket terheltek meg ruháikat, hogy jobban bi-
zottságk lenn maradásukat. Emberi köszivek
ugy is levonták már őket, kik a Helikon magas-
lataira tórtak. Elolvastam többször e megható
élettörténetet. Letettem és nem hagytak nyu-
godni ama sorok, melyeket az atya írt leányá-
nak, hogy «századok mulva is ajkáról-ajkra száll
a monda a boldog Jettiről.» Parancsotól hallék
a starnbergi tó mélyéből. . . És ime a dal, mely
áldozat az ő emlékezetének, ki érdemes arra,
hogy beteljesedjék róla jóslatom:

«Zendülni fog még más költő dala,
Mely századokra messze szállana.»

Dal a boldog Jettiről.

Motto: A szabadtó hullámban is egy-
süve maradtak, kiket az ó-
dókló élet nem bírt elszakí-
tani. Kazinczy Gábor.

Rég dültél immár nyirkos sír ölebe,
Szegény atya, ki egykor ringatád
A vidám gyermeket és szép regébe
Foglaltad kebled hő imádatát.
Költő vald, kinek tündérmeseje
Való érzést ad röpke dalnak át.
Kivándt az égy, hogy zengjen valaha
A «boldog» Jettiről költő dala.

Mit ér az én dalom? Óh boldog isten!
Törékeny tükrök, mely a hü leány
Képet örökre meg nem örzi híven.
S fénylő alakja benne halovány.
Mit ér a dal? ha gyenge és erőtlén,
Nevére is vet még homályt talán.
Nyögellő ének fájó panasza.
Mely elhal mint az est fuvallata.

Zsongó haboknak lágy melódiája
Nem oly ábrándos milyen ő vala;
Letört virágok rezgő illatára
Nem oly mélabus milyen ő vala.
Órjogó szélnek szörnyű jajtátsza
Nem sírhat úgy mint Jetti bánata,
Forgó habok közt örvénylő moraj
Nem oly rejtélyes mint róla a dal.

Ki volt e Jetti? Költőnek leánya.
A kit körülvevő két tündér világ:
Rang, fény, magas kór dísz ragyogványa,
Mely büszkén hordoz grófi koronát,
S a gondolatnak végtelen világa.
Mely örökléthez tiszta jogot ad . . .
Egy szív, egy lélek, ennek tüköre,
Sugárba vonta őt finom kőre.

«Vidám» gyerek volt, így hívá az atyja.
Ki esdve kérte, hogy szép regeként,
Milyennel őt álmba elringatja,
Usszák a lét előtte, szórvá fényt.
Vidám gyerek volt, a kit megragadt a
Villik regéje, vágtyék őt a boldog
Villivé válni mint az oldt ara,
Kit öröklétre álom ringatja.

Szívének mélyén óh! meg is szülemlék
Rózsás világod, bővös szerelem.
Atyja regéi, mint megannyi emlék,
Föléledtek a boldog Jettiben.
A Villi árnya, kit nem feledett még,
Kísérté utján, üldé szüntelen.
Mese-világ, varázsd vonz, sodor,
Mint Loreley ifjút a habfodor.

S a sors ádáz kezével tört e szívre,
Hogy összezúzza azt kegyetlenül.
De minden ronesz újból lelkesítve
Hínek maradt meg és lángzón hevül.
Nem kedves ifjút . . . árnya messze fízve,
Szívét nem bírja szíve enyhül:
De a szegény, sors-üldözött atyát
Kísérté Jetti-új hazába át.

Hon hontalannak, bujdosónak pusztá;
Inség, nyomor sivatag tengere;
A fátadt lábunk sivar hosszú utja,
A búvár szellem elgyöngyült szeme.
Es ő, kit megtört nehéz éji munka,
Igazság utvesztőjén tévele,
Magyar hazáért szíve sajga még,
Komor lett néki az idegen ég.

De üldözé a kérelhetetlen végezet,
Mely a remény zöld ágát adja át,
S az élet-út kanyargva addig téved,
Mig koldus-bot lesz kezünkben az ág.
Igy tartogatta ő a reményseget,
A mig körülvevő nagy pusztaság,
De egy nem hagyta el, egy hü maradt:
Hü Jettije vezérő jobbót ad.

A bágyadt láb helyett az út futja
E hőslány, bár vértzi a göröngy;
A fátadt elmét híven gyámolítja,
Szemében csillan bár a fájó gyöngy;
Fűrkedsz, kutat, buvárkodik tanulva,
Mert kényeret nem ad a drága köny.
Az ősz atya reményét veszté tán,
De küzd, de harcol még a hősi lány.

Öldöklő élet, e női kebelre
Mint szórtat gyilkos, mérges nyilaid!
A férj munka súlyos, nehéz terhe,
Mint nyomta gyöngye, szelid vállait.
A lejtő vonta, szeretet emelte,
Nem hagyta el még, fentartá a hit . . .
Öldöklő élet, lezledél oly nehéz,
Ha az ember-szív himni még merész.

És végre mégis . . . a lét rablilmesét
Megrázták mindketten hirtelen:
Büszkék valának leszáláni az inség
Völgyébe az iszapos ösvényen.
Megdöbbenének . . . hol, óh hol a hit még?
Ennek világa örök, végtelen . . .
A boldog Jettinek a Villi int
S ő könyös szemmel ég felé tekint.

Ott, ott a földön túl van a szabadság,
Öldöklő élet vagyon itt csupán!
A szív sebébből a nyílt kiragadják,
Egy gondolatra atya és a lány
Mohón megadják meg a halál karját,
Villi-táncz lejt a Starnberg szép táján,
S kiket az élet el nem szakított,
Még a halál is egyesíti ott.

Ott a viz-ágyának hűs, de lágy ölelben
Pihennek ketten boldog-szabodon:
Az élet csalta meg őket eképen,
Miert is igért egy sokat nagyon?
De dícső arezod, Jetti fenn az égben,
Hü lelked tükre fénylik ragyogón:
S mely századokra messze szállana,
Zendülni fog még más költő dala.

HEGEDŰS ISTVÁN.

SZEKELY TÁMAD, SZEKELY BÁNJA.

Történeti beszély a XVII. századból.

Irta P. SZATHMÁRY KÁROLY.

I.

Az udvarhelyi híres várkastély legszebb
részét laktá Székely Mózes, vagy mint akkor ne-
vezték Mojszes, a főkirálybíró.

Emlékezetes hely volt ez, mert egy század
előtt a székely fölkelés leverése alkalmából
épitette e várat János Zsigmond fejedelem és
«Székely támad» nevet adott neki; mig egy
másik erőd délen, ugyancsak a székelyek elret-
tentésére, «Székely bánja» nevet kapott. Talán
épen ez lehet oka, hogy Székely Mózes uram
saját kedves élete párjával szemben sem igen
merészkedett ezen ominózus helyen feltámadni
— habár elégszer lett volna oka — és azért
történhetik jelenben is, hogy oly lassan beszél-
get mindennapos vendégével, Maróty György
alkirálybíróval, a kastély egyik bástyaszobájá-
ban, nyomorultan füstölög fekete fagygy-gyertya
mellett, melynek halvány világa kísérteties fényt

vet az asztal mellett ülő két mogorva férfiú
arczára és arra az épen nem mogorva tulipános
kancsóra, mely, habár a két pintet derekasan
megüti, igen gyakran kérezkedik el a szögletben
felcsapozott hordóhoz, melyben a legerősebb
erdélyi bor, az ózdi kezdett lassu deficiztbe
jönni.

Csodálatosabb ellentétet nehéz látni, mint
minő e két férfiú, még külsejére nézve is, a mint
egy szemben ül egymással. Az anyaszék főkirály-
bírája, mint ma mondanók főispánja, középnél
kisebb termetű, de annál zömökebb és vállasabb
férfiú, kit a jó isten oly gazdag hajzattal és sza-
kállal áldott meg, hogy az egyik háta közepét,
mások derekát verte és gázdag mivoltában alig
engedett egy kis helyet Székely Mózes szeméi-
nek és orra hegyének, hogy ember voltát vil-
logó fényük és kilátásuk által tanúsítsák. A kis
emberen kissé színehaogzó zöld bársony dol-
mány volt, melyről rossz nyelvek azt beszéltek,
hogy atyja mentéjéből készítetté, ki, mint tudva
van, azelőtt mintegy 30 évvel, habár rövid időre,
Erdély fejedelme vala és mint ilyen hősiég
esett el hazája védelmében a Barcaszágon. Már
akármilyen története lett légyen a zöld bársony
dölmánynak: annyi bizonyos, hogy azok az
ökönlyi ezüst gombok, melyek rajta fityegtek,
valami ősi mentéről kerültek oda.

A mi már az alkirálybíró, nemzets Maróty
György uramat illeti, ez is igen régi, nevezets
familiából való férfiú volt és onnan kívülről,
Magyarországról szakadt be ide még Báthory
István idejében. Ő kegyelme ölesnél magasabb
férfiú volt; igen hosszú, de annál vékonyabb
tagokkal megáldva, melyekkel volt is elég baja,
mert néha napján a lakomai asztaltársaság min-
den egyes tagjának sorban a lábára gázolt; ke-
zeit pedig mások veszedelme nélkül gesztúra
épen nem használhatta. Ha fekete és borzas
volt Székely Mózes uram: Marótyénál nem le-
hetett savószinűbb arcot látni; s még ebben
is az a fátuma volt, hogy arcának összes vörös
szinjátéka igen hosszú és változatos orrára volt
koneztrálva, mely mint félig ért szegedi
paprika csüngött le szája elé, mind annyiszor
osztályrészt kérve a kancsóból is, valahányszor
gazdája ajkai azt megérinték. A milyen gazdag
volt szőrfélékben Székely Mózes: oly mostohán
volt ellátva azokkal Maróty uram: a szakáll épen
csak jelezte volt egy pár holdvilágszínű szál
által; bajusza mindkét felől csak három-három
szálból állott, de ezeket igen nagy gondnal
ápolta, valamint szemöldöit is, melyek vilgós-
kék kiülő szeméi felett a vöröses talajon csepü-
sínű íveket képeztek. Hogy meddig volt kopasz,
meddig nem, azt éles szem is alig vehette észre,
miután haja, a hol volt, egyenlő színű volt fej-
bőrével. A mi öltözetét illeti, az valami török
szövetből készült kaftány-féle vala, melynek
eleje ferdén hajlott egymásra, apró, egymást érő
pitykével ekítve és derekon bőrvél össze-
szoritva.

Azt kérhetőné valaki: mit csinálhat ez az
ellentetés két vitélő férfiú a késő éjszakában?
Mi ezt megszugjuk, — a két vitélő férfiú
busul.

Haj, nagy és nehéz okaik vannak a bú-
bánatra, a mint az a legközelebbi szóvaltásból
ki fog tűnni, melyhez csupán annyit jegyzünk
meg meg, hogy a két jó urnak hangja is ellen-
tétben volt egymással az igazdajával, lévén a
kis termetű Székely Mózesnek medvéhez ha-
sonlóan dörgő hangja, mig az óriási termetű
Maróty hangja a kappané és páváé között in-
gadzott.

A szóvaltást pedig, melyből a vitélő férfiak
kedélyállapotának és dolgaik titkos kulcsának
nyomára jöhetünk: legezelszerűbnek látjuk
következőleg osztani fel:

Első kancsó bor.

Előbb csak artikulatlan hangok hallatszottak.

— Hm hm, — dörmögött Székely Mózes uram.

— Haj haj, — sipákolott vissza Maróthy György.

Pár percnyi csend, melyet újra Maróthy szakított meg.

— Aj, haj! Több a baj, mint a vaj!

— Mi bajod kenyeres? — kérdi dörgő hangján Székely Mózes.

— Ne azt kérdj pajtás, hogy mi bajom van, hanem hogy mi bajom nincs, — fakadt ki végre az öles dalia, három szál bajusztól dolmányá szájával igyekező felhátrítani a felhőpöntött ózdi maradványaitól.

— De hát mégis?

— Aj, aj, ki tudná azt elmondani. Magad tudod, hogy a nagy Maróthy-jóságokat már régen elvitte a Patak; az a kis porció maradvány, a mi idebenn Erdélyben még megvan, napról-napra sülyed; és bár a rossz világ azt állítja, hogy a torkomon ment le, a lábas jószágot pedig a koczka forgatta el: én tudom legjobban, hogy Simon Gerguez örmény adott reá ez ideig 530 tallért; és eb, a ki másképen ki tudja váltani, mint őseim tették — karddal.

— Karddal? — szörnyködök Székely Mózes. — Hát hogy képzeled te azt kenyeres?

— Hogy képzelem? — kérdi Maróthy az első kancsót fenéig ürítve és az asztalra csapva, — hát úgy ni, hogy a mikor jön reám az ekzekúció, veszem ezt az ősi fringiamat, melyet valamelyik ősem még mint bosnyák bán hordozott és olyat kanyaritok vele a felé a hitvány örmény felé, hogy a feje a lába közé esik. Így ni!

És a szerencsétlen ember, szokása szerint ki nem mérve karja hosszúságát: ennek szerencsétlen eredményeképpen először is Székely Mózeset ütötte fültölvön, még pedig oly hatalmasan, hogy az egy nyekkentéssel az asztal alatt termett; de a mi ennél is nagyobb baj volt, hősies elragadtatásában leütötte a gyertyát is, miből az lett, hogy mindakét kenyeres pajtás négy lábú állattá változott, szitkozódva, keresgélve az elgurult gyertya után, melyet azonban nem oly könnyű volt a sötétben megtalálni.

A gyufát akkor úgy hitták még, hogy kénygyertya és állott olvasztott kénbe mártogatott fahasákból; e szerint a két jó urnak azélt, kovát, taplót kellett tarsolyából előkeresgelnie, azután körültagogatni a kandalló parkányát a

kénygyertya után: csak így juthattak újból világossághoz, melyet azonban tovább is kerestek —

A második kancsó borban.

— Bolond vagy te komám, — kezdi a második kancsó megízlelése után Székely Mózes. — Hát megvesztél, hogy Simon Gerguez helyett legjobban kenyeres pajtásodat s mi több, a gyertyát is nyakon ütöd.

— Nem vagyok én bolond, — sipítja Maróthy, — a hetvenhetedik nagyapám sem volt az: hanem hogy hosszú kezűk vagyunk, az egész diós familia, úgy hogy néha napján elér a kezünk egész Konstantinápolyig.

— No no, csak nyújtogasd arra felé,

vonta, — értem, hát asszonyi dolog? Hát mondd el nekem sugva, hogy ne hallja az asszony. De előbb adj egy kancsó bort, mert már ez üres.

(Folyt. köv.)

A COLORADO CANYONJAL.

Az Egyesült-államok hatalmas köztársasága, honnan az ipar csodáinak egész seregéről jön át évenként a hír a régi világrészbe, a természeti csodákban is ritkítja párját. Itt van a világhírű Niagara-vizesés, itt élnek Kalifornia rengetegekben a növényvilág leghatalmasabb óriásai, s a Yellowstone-park csodás vidékén az utazó a legbámulatosabb természeti ritkaságokat látja egybehalmozva.

E csodás tünemények közt a legelső egyikenek tartják, s teljesen méltán, a Colorado folyó híres canyonjait, melyeknek egy részletét mutatja be képünk az arra lakó indiánok harczi csoportjaival. A hatalmas Colorado folyó az Egyesült-államok középrészéből, a rengeteg nagy síkságból indul kisnyugot felé haladva, a sziklahegység alján vonul el több száz angol mérföldnyire s a kaliforniai öbölbe ömlik. E folyó hosszú útján a szó szoros értelmében a mélységben váj utat magának, mintha csak a mitordai hasadékkat látnánk száz-ésszázszor annyi hosszúságra megnyulva, de pontjain szagotot s szeszélyes alakú sziklakkal. Egymás tetejére lerakodott homokkő, kréta s agyagréteg, torony-, bástya- s házalakuakká változtatják a parti hegyeket s közöttök sziklahasadékokat váj a folyó oly nagy számmal s oly folytonosságban, minőhöz hasonló a földgömb más részeiben nem található. A lakosok a spanyol «canyon» névvel nevezik e hasadékokat.

Madártávlatból tekintve az egész vidék görbén elágazó fának tűnik fel számtalan kis oldalgyalakkal. A Colorado folyó s mellék-patakai már legtöbbszörre nem is látszanak, csak a hasadékok irányából lehet folyásukra következtetést vonni. A mindinkább mélyebbre, végül több ezer lábnyira súlyedő folyóra menni vakmerőség volna, de a sok vizesés miatt lehetetlen is sokáig haladni. Azok, kik kezdetben megkísérelték, hogy e folyón

lehaladjanak, soha sem tértek vissza. A közelben lakó indiánok között babonás felelem vesz erőt ez elátkozott hely előtt. Sok, sok év előtt, lehetnek már évezredek is — így beszéli a rege — nagy és hatalmas indián főnök uralkodott azon törzsek felett, kik a mai Arizona territoriumon laktak. Neje meghalt s őt a bánat emésztette. Mély fájdalommal meghatotta Ta-owo-ats istent, eljött hozzá s tudatta vele, hogy neje egy jobb hazában lakik s elvezeti őt is oda, ha megígéri, hogy visszatértek után nem fog többé szomorogni. S elmentek együtt a paradicsomba, az aranytermő hegyek közé. S midőn visszatértek, a hatalmas isten összegyűjtötte a vizeket, a patakokat s a hegyek havát s betolva az odavezető szoros utba, vad, tomboló árt képezett, mely minden vakmerőt halállal fenyeget, ki e szent helyre akar lépni.

TÁJKÉP A COLORADO FELSŐ VIDÉKÉRŐL.

AZ ELSŐ FOG. — GYÁRFÁS JENŐ FESTMÉNYE.

mert bizony Rákóczi úgy rá koppint, hogy hamézes lenne is beszopintod.

— Hej, a ki sarkon forgó vára van, csak lennék én fejedelmi utód, mint te: majd megmutatnám én, merre van a mándoki esere!

Erre mind a ketten egy nagyot és físszút ittak.

Most már Székely kezdett el sőhajtozni.

— Haj, haj.

— No, mi bajod kenyeres?

— Ha én azt el merném mondani, — integet hátra az ajtó felé, mely az asszonyok szobái felé nyílt.

— Áh, ugy? — kérdezi nyújtott hangon Maróthy, miközben székét egészen a gazda mellé

Ives hadnagy az ötvenes években s Powell ezredes a mult évtizedben mégis kikutatták e több ezer angol négyszögmerőldre terjedő vidéket, rendkívüli küzdelmek között s néha lég-hajók segítségével. Valóságos csodavilág ez. Mindenekelőtt feltűnő, hogy ez óriási területen nincs fa, mely árnyékot nyújtana, alig van itt-ott némi kopár növényzet s egy pár vadállat; a vörös-sárga homokban eltikkadt forrásvíz nem nyújt enyhülést s a canonok valóságos labirintet képeznek és sötét magas falaik lehetlenné teszik a tájékozást. A Colorado felső részében, a honnan való képünk, a canyonok még csekély mélyedéssel bírnak, ha ugyan oly partot, melynek magassága 5—6-szor nagyobb, mint a Sz. István tornya, csekélynek lehet mondani. De valóban csekélység az a későbbi vidékekhez képest, midőn a Colorado a tiszta mészkövek vidékére jut s mintegy a föld mélyébe igyekező elrejtőzni, több ezer lábny magas partot teremt magának. Nem egy hely van, hol a part magassága egy egész angol mérföld s e part felett közvetlenül még ezer s ezer lábny magas természeti várszikkal emelkednek. Piros, narancs-sárga, barna s itt-ott kék szirtek, egy-egy város romjaihoz hasonló alakzatokkal, emelkednek e helyeken s alul, a sötét canyonokban, a geológia könyvét feltárva élnek, az agyag, homokkő, mészkő, márvány s gránit tarka csikokban terülnek el egymás felett. Lenn az óriási mélységben legtöbbször örök sötétség uralkodik, a folyó, mely ily nagyszerű munkát végzett el, rabbá tette magát s most kétségbeesve küzd, hogy a sziklazuhatógoktól át még tágabb s kényelmesebb utat készítsen magának.

Igen kevés ember lakik e zord helyen. El-

lenséges törzsektől ide üzött indiánok. Életük nyomoruságos, legnagyobb részt barlangokban vonják meg magukat, de a nyomor és szenvedések nem csábíthatják el őket, hogy őseik házáját elhagyják. Babonás hittel várják, reménylik diésőségük újjászületését. Minden reggel esengtyükkel és dárdával feldiszipített férfiak futnak keletre a felkelő nap felé, honnan várják egykori uralkodójuk megérkezését. Őt várják, ő elébe mennek nagy kísérettel. S hitük szerint a megváltás ideje már nincs messze. Mint az ősi keresztények khiliasztikus álmódásaikban hittek, ők is azt tartják, hogy a megváltást a végpusztulásnak kell megelőznie. Vallásos hitők siettetni a pusztulás munkáját s fegyvereket, lakásokat, butorzataikat nem javítgatják soha, mindent magára hagynak, az idegenek segítségét is visszautasítják, mert szabadulásukat vár-

ják. A szent fa, melyet egykori uralkodójuk ültetett s a tűz, melyet ő gyújtott meg, ma már nincsenek sehol. A halál és pusztulás nyomai terjednek — s most jó a szabadulás. S ime ott állanak most is a partokon, fölfegyverkezve, telve reménnyel, mely feledteti a nyomort s boldoggá tesz.

A GYÖZTES BERTÓK.

— Elbeszélés. —

Irta SIENKIEWICZ HENRIK.

Lengyelből fordította: CSOPRY LISZLÓ.

(Folytatás.)

A katonák susogni kezdtek, mert az altiszt egy batorya feke elaludt és porcellán pipáját is a szájában tartja. Bertóktól földije, a mellette ülő Gvizdálá Vojtek, a könyvével lökdösi.

— Hallo-e Bertók?

Bertók odafordította arcát és ráeresztette szemét.

— Mit bámulsz mint a borju, ha a vágóhidra viszik! — sugja neki Vojtek. — Különbömben mi türes-tagadás benne, vágóhidra viszik a te árva fejedet, és valószínű, hogy...

— Oh! Oh! — sóhajtozott Bertók.

— Ugy-e félsz?

— Hát hogyné félnek...

Az alkonypir még élesebb színt öltött. Vojtek rá mutatott a kezével.

— Látod, mily piros ott az ég? És tudod-e balga, hogy mi az? Az vér. Ez itt Lengyelország, helyesebben a mi hazánk, érted-e; ott pedig messze, a hol oly piros az alkony, ott terül el Franciaország...

— És mindjárt ott leszünk?

— Minek siessünk? Azt mondják, hogy messze fekszik; de te attól ne félj, majd eléd jönnek a francziák.

Bertók pognenbini fejébe nagy szegyet ütött ez. Kis vartára megszólal:

— Vojtek!

— Mit akarsz?

— Hát például, micsoda nép is az a francia? Vojtek bölcsesége előtt megdöbbenő rejtély volt ez. Ő annyit tudott a francziákról, hogy azok francziák; hallotta az öregektől, hogy a francziák a csatában mindenkit legyőznek; tudta azt is, hogy ez idegen nép, de hogy adja mind ezt Bertóknak értésére? Ez okozta azt, hogy megismételte a kérdést:

— Hogy micsoda nép ez?

— Igen no.

Vojtek három népet ismert: középen a «lengyel», egyfelől a «muszkát», másfelől a «németet». De hát a németnek sok faja van. Ő tehát ilyen formán fejezte ki magát, világgosságot akarva önteni Bertók fejébe:

— Hogy micsoda nép a francia? Hogy is mondjam én neked? A francia is német, csak hogy a hitványabb fajtából.

Már erre Bertók felkiáltott.

— Oh a mihaszna!

Eddigél a francziák csupán félelmet ébresztettek benne; most azonban valami hazafias elkeseredés kezdett támadni ellenük a porosz landvehrista szívében. De mégsem értett meg egy mindent, a mint kellett volna, azért újabb kérdéssel állt elő.

— Tehát a németek fojtnak háboruszkodni a németekkel?

Ekkor Vojtek, akár egy második Szokratesz, a következő hasonlathoz folyamodott.

— Hát talán a te Dianád nem marakodik az én Bodrimmal?

Bertók kitárta a száját, és legalább egy perczig bámult tanítójára.

— Igazad van...

— Hisz az osztrákok is németek, — folytatá Vojtek, — és a mi németjeink nem verekedtek-e velük? Nagybatyám mondta, hogy a mikor a háboruban járt, Steinmetz azt kiabálta nekik: «Na fiaim, aprítsátok a németet!» Csak-hogy a francziákkal nem megy olyan könnyedén a dolog.

— Az Istenért!

— Mert a francia mindig győzött. Ha egyszer beled csimpajkodik, ne félj, nem eresz ki a körme közül! Mindegyikük kétszerte, háromszorta erősebb, mint mi vagyunk, szakálluk pedig olyan, mint a zsidóké. Nemelyik köztük olyan fekete, mint az ördög. Ha ilyen kerül az utadba, hát véged van.

— De hát minek is megyünk mi oda? — kiáltott föl a kétségbeesett Bertók. Ez a bölcselkedő ellenvetés talán nem is volt annyira helytelen, mint a mennyire annak találta azt Vojtek, a ki a hivatalos okoskodás befolyása alatt állva kész volt a magyarzáttal.

— Hja! nem szívesen megyek oda én is! De ha mi nem megyünk hozzájuk, majd eljönnek ők mihozzánk. Mit tegyünk hát. Olvastad-e, mi állott a plakátokon? Rettenőn dühösek miránk, parasztokra. Azt beszélik, hogy el akarják foglalni országunkat, hogy pálinkát csempészzenek át a császárságból! A kormány ezt meg nem engedte, ők pedig fogták magukat, és hadat üzentek nekünk... Érted már most?

— Hogyne érteném? — felelé Bertók.

Vojtek folytatta: — Az asszonyokra jobban fáj a foguk, mint a kutyának a hájra...

— Tehát, tisztességel legyen mondván, ők az én Magdánknak nem hagyánának békét?

— Nem vetik ők meg az öregeket sem.

— Oh! — kiáltott fel Bertók oly hangon, mintha mondani akarná: ha így áll a dolog, majd ránezza szedjük őket!

Ez a nyilatkozat egészen kiharozta a sodrából. A pálinkát hadd csempésszék be a francziák, de Magdához ne nyuljanak. Most már egyéni érdekből fogta fel a háborút, és szinte bátorságot merített azon gondolatból, hogy ily nagy hadsereg és sok ágyú védelmezze Magda erényét a franczia romlottóság ellen. Önkéntelenül ökolbe szorította jobbját és most már nemcsak félt a francziáktól, hanem meg is gyűlölte őket. Most már teljesen kibékült azal, hogy menni kell. E közben az alkony fénye kialudt és sötétség uralkodék a földön. A gőzköcsi erősen kezdett rázni az egyenlőtlenségek, és az ő himbalódzásával együtt lóballódtak a sapkák és szuronyok.

Az idő telt, óra mult óra után. A gőzgép nyalábokban sziporkálta a szikrákat; ezek a sötétben mind megannyi tűzgyújtóknak tündek fel. Bertók sokáig nem bírt elaludni.

Az ő fejében, ép úgy mint a gőzgép szikrái a levegőben, forrongtak a Magdára, háborúra, Pognenbinra, francziákra, németekre vonatkozó gondolatok. Végre elaludt ő is, izgatott álomba merülve. És látta álmában, hogy marakodik Diana a Bodrival; ő pedig botot ragad, hogy kibékítse a házastárs szomszédokat. — hát uram fia! azt látja, hogy Magda mellett ott ül egy francia, fekete mint az ördög, Magdának pedig úgy tetszik, hogy röhög belé. Más francziák csufot üznek Bertókból és ujjal mutogatnak reá... a gőzgép zaját Bertók a francziák kiabálásának tartja és átkozza őket, miért nem hagyának békét az asszonynak. Ők csak egyre kiabálják: Magda, Magda, Magda! Diana és Bodri vonitanak; az egész Pognenbin kiabálja: ne hadd az asszonyt, ő pedig mintha békéba volna verve. De a mérték már betelt... Egyet rántott magán, lehulltak a bilincsek, Bertók megragadja a francia üstökét és im...

És im valami üstőtől erős fájdalmat érez... felébred, talpra ugrik... talpon az egész köcsi és mindenki bámulva kérdi egy a másról, hogy mi történt?

Csak az történt, hogy a szerencsétlen Bertók álmában belekapaszkodott a káplár szakállába. Most ott áll, mintha nyársat nyelt volna és tisztelegve tartja jobbját, a káplár pedig jobbra-balra hadonázva káromkodik; szinte belerekedt a zsidásba, míg Bertók egyre tiszteleg. A többi katonák ajkukat harapják, hogy ne nevensenek, mert a káplár szájából csak úgy tódul a «Dummes Vieh aus der Polakei! Ochse aus Podolien!» Végre elcsendesedik minden. Bertók előbbeni helyén ül, érzi, hogy arca dagad, a gőzgép pedig, mintha gúnyt üzne belőle, egyre azt hajgja: Magda, Magda, Magda.

Rettenetes lehangoltság szállja meg hősi-met....

III.

Kora reggel van. A nap halvány fénye megvilágítja az álmatlanságtól kábult arcokat. A padokon nagy rendtelenségben alusznak a katonák; egyesek mellükre hajták fejüket, mások hátra vetették. A reggeli korány rózsafénybe öltözöttet mindent; a levegőben éltető üdőség lengedez. A katonák felébredve álmukból, bámulják az ismeretlen vidéket. Hej, hol van Pognenbin és környéke? Itt egészen idegen a vidék. A halmozott fiatal tölgyek koszorúzzák; a völgyekben levő háznak cserép a fedelök, s

fehérék a falai. Minden ház egy-egy majorságnak látszott, úgy körül volt ültetve gyümölcsfákkal. Helyenként hegyes csúcs templomtoronyokat látni, másutt meg magas gyári kémények nyulnak az égbe. Csak az a furcsa, hogy nincs se rét, se mező, de azért mennyi az ember! Egy percz, két peroz és megint eltűnik egy falu a szem elől. A vonat meg sem áll a másodrendű állomásokon. Valaminek történnie kellett, mert mindenütt nagy a néptömeg. A nap kényelmesen kél fel a hegyek mögöl; katona katona után imádkozik.

Végre a vonat megáll a főhelyen. Rögton nagy tömeg veszi körül; hírek érkeztek a hazéről. Győzedelem! Győzedelem! Csak néhány órával ezelőtt adott hírt róla a hírlap. — Vereséget vártak, és győzelemre ébültek, innét a nagy öröm. Az emberek félig öltözödvé futottak az állomásra. Némely házakon már leng a zászló; csak úgy lobogtatják a kendőket. A vonatához úgy hordják a sört és szivarokat. Az öröm árja leirhatatlan, diadaltól ragyognak az arcok. Fülükön hangzik a «Wacht am Rhein». Egyesek sirmak, mások ölekeznek, esókolóznak; mert a Friczi tönkre tette az ellent, ágyukat, zászlókat hódított el. A nép annyira haládatos lett a katonaság iránt, hogy mindenét odaadja, a mi kezéigébe esik. Erre a katonák is felbátorodtak, rágyújtottak a dalra, hogy a kocsik szinte rengtek a nép előtt ismeretlen nyelvű daloktól.

«A lengyelek, a lengyelek!» kiáltja a nép és hihetetlen dolgokat regélve a lengyel nép vitézségéről, még jobban körülveszi a vonatot.

Bertók arca még mindig dagadt volt, a mi, tekintettel hatalmas bajszára, dülledt szeméire és erős vonásaira, félelmet gerjesztő alakot kölcsönzött neki. Úgy néztek rá, mint valami vadállatra. Ime! ily védők vannak a németeknek! ezek fogják darabokra aprítani a francziákat. Bertók szintén elégedetten mosolygott; neki is tetszik, hogy megverték a francziákat. Most már nem jönnek Pognenbinba, most már nem fogják elszerezni Magdát, és el se veszik földjét. Eszik is e hirre homeri hőshöz illő nyugalommal. A virsli és a sor egymásután vándorolnak gyomrába. Adnak neki szivart, pénzt, ő azt mind zsebre dugja.

— Jó ember ez a német, — mondja Vojteknek, és azután így folytatja: — látod, hogy megverte a francziákat.

Azonban Vojtek a kétkedők sorába tartozik, és rögton kiábrándítja a földjét.

— A francziák először rendszeresen meghátrálnak, hogy így rászédve az ellenséget, annál alaposabban tönkre tegyék.

Szegény Vojtek nem is álmodik arról, hogy majd ugyanazon nézetet vallotta az egész világ, és arról még kevesebb, hogy az egész világ vele együtt mennyire téved.

(Folyt. köv.)

A KIRGIZEK ÉLETÉBŐL.

Irta THURY JÓZSEF.

(Vége.)

A menyegzői szokások szintén nagyon érdekesek és költői szépségűek a kirgizeknél. Ha a kirgiz ifju elhatározta magát a nősülésre, egy közbenjáró embert (magy. násznagy) küldenek az illető leány apjához, hogy az ifjunak szíve választottját megkerje. Ha ez a leány szüleitől kedvező válaszzal tér vissza, akkor a vőlegény apján van a sor, hogy az összekelés módzatait, az «eladó leány» árát (kirgizül *kaling*) megállapítsa a leány apjával; mert itt még valóban «eladják» és «veszik» a leányt, — mint a régi magyaroknál is, a mint ezt az «eladó leány» és «vőlegény», «vőfél» (t. i. vőlegény, vőfél) kifejezéseink bizonyítják, sőt ez a szokás forma szerint máig is megvan, mert a vőlegénynek tényleg kell adni a leánynak bizonyos pénzösszeget a megkerés után.

Ha tehát az első megkerés után néhány nap mulva meglátogatjuk a leányos család sátorát, ünnepélyesen felöltözött, vidám hangulatu társaságot találunk együtt. A sátor ajtajával szemközt levő főhelyen (tör) ül a vőlegény és menyasszony apja, a sátor két oldalán pedig a vőlegény apjával jött kíséret és a családhoz tartozó rokonság. A vőlegény apja mellett látunk egy szép felső ruhát, prémes sapkát és derekösövet, a mit a leány apjától kapott a szokásos

ajándék fejében s viszont ő épen most fizeti le a kölcsönösen meghatározott *kaling*-ot. — Alig mondja el a jóképű Kara Bagisz bátyánk a furfangos Ezsigeldi (a kirgizek Csalóka Pétere) néhány kalandját: mikor a vendégek tisztességre leölt legkövőbb juhok húsát elkészítve behozják. Legelőbb is a két «nász-uram» (*kain ata*) kapja a fejét és mellét, majd a farkát s máját vajjal és sajttal megsütve; míg a többiek egyéb részeit fogyasztják. E közben belép két ifju dalnok (*dsirsi*) s előbb alkalmi üdvözlő verset énekelnek *kobuz* kíséretében, majd megzendítik Abilaj khán regét, festik régi nagyságát, s a mint a vitézi tettek és a csaták tüzenek leírása következik, mindig szilajabban kapnak a hurba, mind az ének, mind a pengetés hevesebb lesz s a lelkesültéggel száll a hallgatókra, az arcok kipirulnak, a szemek lángolnak s a dalnokok taglejtéseit ők is önkénytelen mozdulatokkal követik... S a mint ezen ünnepélyes jelenetet szemléljük, a hangulat izgatottsága e képet összeolvasztja lelki szemünk előtt Attila lakomájával. Ott látjuk emelt helyen a hun királyt, jobbra és balra a hun főnököket és a byzanti követtséget, a mint a két hun költő énekét hallgatva lázas izgatottságra jönnek, szemek villognak, arcuk vad lesz, sokan sirmak, az ifjak az epedés, az öregek a keservnek könyveit... Azután e képek mássa jelenik meg előttünk. Árpád áldomási ünnepét ül nemeseivel Attila palotájában s «a kobzok és sipok minden zenései és édes hangjai, a dalnokok mindenféle énekeivel zengenek előttük»... Most meg, úgy tűnik fel, Mátyás király hallgatja budavári palotájában, ebédje mellett, a kobzos dalnokok historiai énekét.

A kirgiz népek kicsinyje-nagyja igazi költő. Közvetlen a szabad természet ölen születte, növekedve és élve, a környezet hatása alatt minden tette, gondolata, érzése dalt esal ki ajkáról, vagy a régi időkre való emlékezés megérezeti vele a regéli beszédnek édesen folyó árját. Mindenféle ünnepély és társas összejövetel csak arra szolgál, hogy e népek költői ihlettsége dalban megnyilatkozhassék s meg is nyilatkozik minden ilyen alkalomkor rendezett *dalnoki versenyeknek*. E végből tehát vagy előre felszólítanak két egyént, a kik mint dalnokok ismeretese, vagy a jelen levő társaságnak valamely tagja előlé és felszólítja a gyülekezetet, hogy vállalkozzék valaki ilyen versenyre. Ha a versenytárs előlé, az enklést addig folytatják felváltva, a míg az egyik énekes nem tud megfelelni a másik fogására s ekkor a legyőzött valami ajándékot ad legyőzőjének.

De azon kívül, hogy alkalomszerűleg minden kirgiz, férfi és nő egyaránt, valódi énekes és legtöbbször alkotó erejű énekes, van közöttük hivatott *dalnok* rend, melynek tagjai *dsirsi* vagy *akin* néven ismeretesek, s a kik a régi kirgiz khánok és hősök vitézi tetteit, a kirgizek eredetét éneklik *kobuz* (koboz), vagy *dombra* (hárfafele hangszer) kíséretében — épen mint a régi jó Tinódi és a többi magyar regősök, vagy hegedűsök a historias énekek, fejedelmek, nagyjaink udvarában és a tábornoknál. Ez a dalnoki rend tehát a mondákat és regéket, a nemzeti hagyományt hirdeti és adja át írói-fíra s ezen hagyományok között több van olyan, mit nálunk, vagy a hunoknál is hirdeti az «aranyajku monda», vagy a krónika. Éneklí a kirgiz dalnok, hogy *Kara khán* minden népével fölkerekedett új hazát keresni, ment messze-messze el, a *Kökö Tau*-hoz (kékes hegy) érve, előre küldi *Kodar Kul*-t, hogy kémlelje ki, vajjon a közel levő vidék alkalmas-e, van-e jó vize, hogy népével letelepedjék. Kodar Kul lóra ült s az Aja gőz folyóból két tömlő vizet hozott, a mit Kara khán megízlelvén s jónak találván, oda költözött és letelepedett. S énekelte a magyar dalnok is, hogy Árpád a Kárpátok bércei alól elküldé Kusidot, kémlelje ki, ha jó-e a Szvatoplug földje s hozzon egy tömlő vizet, egy marok földet és egy nyalab fűvet. Mikor a kirgiz dalnok elregéli, hogy *Kozi Körpös* eltemetvén barátját, halotti tort ad és versenyfutást rendez, mintha Attila temetését szemlélőnk, a mint halottas ágya körül válogatott hun lovagok versenyt futnak, majd hadi játékok tartanak és a világhódítóknak halotti torát ülük.

Mikor kora reggel fölkélez, El ne lodj ám a sájtot; A míg magad is fészkel, Férdjed addig föl ne kelted.

A széthányottat öszegyűjtőd, Mint egy szolga, barmot őrszes, Mint szolgáló, munkát végzesz S ipad, napad kedvében jársz.

Hogy ha vendég jó házdalba, Belet s zuzát ne adj enni.

S éneke végén felhívja az új szülőket s rokonokat, hogy nevezék meg a barmot, a mit *köründük* fejében (a menyasszony lefátályozásának díja) akarnak adni. Miután ezek sorban juhot, borjút, bányát, stb. megneveztek, az énekes levezsi vesszőjével a menyasszony fátályát s ezzel az új otthonba való beavatás megtörtént. Azután kezdetét veszi a nagyszerű menyegzői tor; ezeknek, isznak részint a sátorban, részint a szabadban leterített nemezzen és gyékényen. A legkövőbb juhokat s a legszebb kanczát vág-

ták le s készítették el többfeleképen. Van bőiben *palau* (rizsből s juhushóbból), *kazi* (lőhóbból készült hurka), *bourszak* (juhshirban főtt tészta), *kalas* (kenyér, kalács), *talkan* (apró száraz tészta), *ajran* (iró), *maj* (vaj) stb. — A lakoma bevégezete után egyik idősebb vendég áldó verset (*bata szöz*) mond a gazdára és egész családjára. Kívánja, hogy legyen nekik sok mindenféle jószáguk, nemzetsegük minél számosabb és hatalmasabb legyen, míg ellenségeiket különféle szerencsétlenség érje. Ezen áldás elmondása alatt, muzulmán szokás szerint, összekulcsolják kezeiket s a minden egyes vers végén refrainul szolgáló «Allai ekper» («isten a legnagyobb!») szavak kiejtésékor végigsimítják szakállukat.

Ez után a fiatalag *versenyfutást* rendez, mit az idősebbek gyönyörködve szemlélnek. A vendéges sátor előtti téren az ifjak és leányok, festői öltözetükben, lóháton ülve, két csoportot képeznek. A leányok egymást unszolják, mert nekik kell megadni a felhívást; hiszen mind-egyik kész, — csakhogy nem ő akar futni legelőször. Végre aztán az a legkeletébb szemü, fejedelmi termetű leány, Kide Kóz, kilépet lovával a középre s felszólítja az ifjakat, hogy ériék őt utól. Azzal rálegyint a *kamesi* val (ostor) lovára, megereszti a kantárt és vágat, a legénység is utána és futnak mindaddig, míg az egyik megfogja és a saját megjutalmazása fejében megölelgeti. — E jelenetet más-más leányval többször ismétlik; majd a férfiak magok futnak versenyt, vagy czélt lönek nyilakkal... s az egész ünnepélyes játék úgy tűnik fel, mint Árpád lakomája, midőn «vitézei a vezér színe előtt paripákra ülve, paizssal s lándsával majd minden nap bajt vívnak vala.»

A kirgiz népek kicsinyje-nagyja igazi költő. Közvetlen a szabad természet ölen születte, növekedve és élve, a környezet hatása alatt minden tette, gondolata, érzése dalt esal ki ajkáról, vagy a régi időkre való emlékezés megérezeti vele a regéli beszédnek édesen folyó árját. Mindenféle ünnepély és társas összejövetel csak arra szolgál, hogy e népek költői ihlettsége dalban megnyilatkozhassék s meg is nyilatkozik minden ilyen alkalomkor rendezett *dalnoki versenyeknek*. E végből tehát vagy előre felszólítanak két egyént, a kik mint dalnokok ismeretese, vagy a jelen levő társaságnak valamely tagja előlé és felszólítja a gyülekezetet, hogy vállalkozzék valaki ilyen versenyre. Ha a versenytárs előlé, az enklést addig folytatják felváltva, a míg az egyik énekes nem tud megfelelni a másik fogására s ekkor a legyőzött valami ajándékot ad legyőzőjének.

De azon kívül, hogy alkalomszerűleg minden kirgiz, férfi és nő egyaránt, valódi énekes és legtöbbször alkotó erejű énekes, van közöttük hivatott *dalnok* rend, melynek tagjai *dsirsi* vagy *akin* néven ismeretesek, s a kik a régi kirgiz khánok és hősök vitézi tetteit, a kirgizek eredetét éneklik *kobuz* (koboz), vagy *dombra* (hárfafele hangszer) kíséretében — épen mint a régi jó Tinódi és a többi magyar regősök, vagy hegedűsök a historias énekek, fejedelmek, nagyjaink udvarában és a tábornoknál. Ez a dalnoki rend tehát a mondákat és regéket, a nemzeti hagyományt hirdeti és adja át írói-fíra s ezen hagyományok között több van olyan, mit nálunk, vagy a hunoknál is hirdeti az «aranyajku monda», vagy a krónika. Éneklí a kirgiz dalnok, hogy *Kara khán* minden népével fölkerekedett új hazát keresni, ment messze-messze el, a *Kökö Tau*-hoz (kékes hegy) érve, előre küldi *Kodar Kul*-t, hogy kémlelje ki, vajjon a közel levő vidék alkalmas-e, van-e jó vize, hogy népével letelepedjék. Kodar Kul lóra ült s az Aja gőz folyóból két tömlő vizet hozott, a mit Kara khán megízlelvén s jónak találván, oda költözött és letelepedett. S énekelte a magyar dalnok is, hogy Árpád a Kárpátok bércei alól elküldé Kusidot, kémlelje ki, ha jó-e a Szvatoplug földje s hozzon egy tömlő vizet, egy marok földet és egy nyalab fűvet. Mikor a kirgiz dalnok elregéli, hogy *Kozi Körpös* eltemetvén barátját, halotti tort ad és versenyfutást rendez, mintha Attila temetését szemlélőnk, a mint halottas ágya körül válogatott hun lovagok versenyt futnak, majd hadi játékok tartanak és a világhódítóknak halotti torát ülük.

Mikor kora reggel fölkélez, El ne lodj ám a sájtot; A míg magad is fészkel, Férdjed addig föl ne kelted.

A széthányottat öszegyűjtőd, Mint egy szolga, barmot őrszes, Mint szolgáló, munkát végzesz S ipad, napad kedvében jársz.

Hogy ha vendég jó házdalba, Belet s zuzát ne adj enni.

S éneke végén felhívja az új szülőket s rokonokat, hogy nevezék meg a barmot, a mit *köründük* fejében (a menyasszony lefátályozásának díja) akarnak adni. Miután ezek sorban juhot, borjút, bányát, stb. megneveztek, az énekes levezsi vesszőjével a menyasszony fátályát s ezzel az új otthonba való beavatás megtörtént. Azután kezdetét veszi a nagyszerű menyegzői tor; ezeknek, isznak részint a sátorban, részint a szabadban leterített nemezzen és gyékényen. A legkövőbb juhokat s a legszebb kanczát vág-

ták le s készítették el többfeleképen. Van bőiben *palau* (rizsből s juhushóbból), *kazi* (lőhóbból készült hurka), *bourszak* (juhshirban főtt tészta), *kalas* (kenyér, kalács), *talkan* (apró száraz tészta), *ajran* (iró), *maj* (vaj) stb. — A lakoma bevégezete után egyik idősebb vendég áldó verset (*bata szöz*) mond a gazdára és egész családjára. Kívánja, hogy legyen nekik sok mindenféle jószáguk, nemzetsegük minél számosabb és hatalmasabb legyen, míg ellenségeiket különféle szerencsétlenség érje. Ezen áldás elmondása alatt, muzulmán szokás szerint, összekulcsolják kezeiket s a minden egyes vers végén refrainul szolgáló «Allai ekper» («isten a legnagyobb!») szavak kiejtésékor végigsimítják szakállukat.

Ez után a fiatalag *versenyfutást* rendez, mit az idősebbek gyönyörködve szemlélnek. A vendéges sátor előtti téren az ifjak és leányok, festői öltözetükben, lóháton ülve, két csoportot képeznek. A leányok egymást unszolják, mert nekik kell megadni a felhívást; hiszen mind-egyik kész, — csakhogy nem ő akar futni legelőször. Végre aztán az a legkeletébb szemü, fejedelmi termetű leány, Kide Kóz, kilépet lovával a középre s felszólítja az ifjakat, hogy ériék őt utól. Azzal rálegyint a *kamesi* val (ostor) lovára, megereszti a kantárt és vágat, a legénység is utána és futnak mindaddig, míg az egyik megfogja és a saját megjutalmazása fejében megölelgeti. — E jelenetet más-más leányval többször ismétlik; majd a férfiak magok futnak versenyt, vagy czélt lönek nyilakkal... s az egész ünnepélyes játék úgy tűnik fel, mint Árpád lakomája, midőn «vitézei a vezér színe előtt paripákra ülve, paizssal s lándsával majd minden nap bajt vívnak vala.»

A kirgiz népek kicsinyje-nagyja igazi költő. Közvetlen a szabad természet ölen születte, növekedve és élve, a környezet hatása alatt minden tette, gondolata, érzése dalt esal ki ajkáról, vagy a régi időkre való emlékezés megérezeti vele a regéli beszédnek édesen folyó árját. Mindenféle ünnepély és társas összejövetel csak arra szolgál, hogy e népek költői ihlettsége dalban megnyilatkozhassék s meg is nyilatkozik minden ilyen alkalomkor rendezett *dalnoki versenyeknek*. E végből tehát vagy előre felszólítanak két egyént, a kik mint dalnokok ismeretese, vagy a jelen levő társaságnak valamely tagja előlé és felszólítja a gyülekezetet, hogy vállalkozzék valaki ilyen versenyre. Ha a versenytárs előlé, az enklést addig folytatják felváltva, a míg az egyik énekes nem tud megfelelni a másik fogására s ekkor a legyőzött valami ajándékot ad legyőzőjének.

De azon kívül, hogy alkalomszerűleg minden kirgiz, férfi és nő egyaránt, valódi énekes és legtöbbször alkotó erejű énekes, van közöttük hivatott *dalnok* rend, melynek tagjai *dsirsi* vagy *akin* néven ismeretesek, s a kik a régi kirgiz khánok és hősök vitézi tetteit, a kirgizek eredetét éneklik *kobuz* (koboz), vagy *dombra* (hárfafele hangszer) kíséretében — épen mint a régi jó Tinódi és a többi magyar regősök, vagy hegedűsök a historias énekek, fejedelmek, nagyjaink udvarában és a tábornoknál. Ez a dalnoki rend tehát a mondákat és regéket, a nemzeti hagyományt hirdeti és adja át írói-fíra s ezen hagyományok között több van olyan, mit nálunk, vagy a hunoknál is hirdeti az «aranyajku monda», vagy a krónika. Éneklí a kirgiz dalnok, hogy *Kara khán* minden népével fölkerekedett új hazát keresni, ment messze-messze el, a *Kökö Tau*-hoz (kékes hegy) érve, előre küldi *Kodar Kul*-t, hogy kémlelje ki, vajjon a közel levő vidék alkalmas-e, van-e jó vize, hogy népével letelepedjék. Kodar Kul lóra ült s az Aja gőz folyóból két tömlő vizet hozott, a mit Kara khán megízlelvén s jónak találván, oda költözött és letelepedett. S énekelte a magyar dalnok is, hogy Árpád a Kárpátok bércei alól elküldé Kusidot, kémlelje ki, ha jó-e a Szvatoplug földje s hozzon egy tömlő vizet, egy marok földet és egy nyalab fűvet. Mikor a kirgiz dalnok elregéli, hogy *Kozi Körpös* eltemetvén barátját, halotti tort ad és versenyfutást rendez, mintha Attila temetését szemlélőnk, a mint halottas ágya körül válogatott hun lovagok versenyt futnak, majd hadi játékok tartanak és a világhódítóknak halotti torát ülük.

Mikor kora reggel fölkélez, El ne lodj ám a sájtot; A míg magad is fészkel, Férdjed addig föl ne kelted.

A széthányottat öszegyűjtőd, Mint egy szolga, barmot őrszes, Mint szolgáló, munkát végzesz S ipad, napad kedvében jársz.

Hogy ha vendég jó házdalba, Belet s zuzát ne adj enni.

S éneke végén felhívja az új

rajta keresztül a nézőknek a folyosókra lehet menni. Japánból és Amerikából hoznak most játékszereket, képrámpókat, könyvkötéseket, mosdó-eszközöket, poharakat és más apróságokat mind sajtolt s fényezett papírtömeggel, mely tárgyak nagyrésze feltűnően olyannak látszik, mintha elefántcsontból volna készítve. Sok más tárgyat készítenek még papírból s valószerű, hogy jövőben még egész sereg csodálatos találmányra számíthatunk.

A SZUDÁNI HARCZTÉRÉRŐL.

— Ütközés Tonker mellett. —

Az álprófeta újabb tudósítások szerint Szennár felé halad seregével s csak azután szándékozik Khartum felé fordulni, melynek elfoglalása után észak felé nyomulna tovább.

Mig ez megtörténhetnék, hónapok mulhatnak el a keletiek ama harcmodora mellett, mely még nem tudja, hogy a diadal a lehető gyorsaságtól függ. S egyéb körülmények is jöhetnek közé, melyek változhatnak a dolgon. Az angolok fölfogása szerint többé nem

zul is, továbbá négy görög kereskedő. A Dzsafféri hajó 4-én vetett horgonyt a kikötőben s másnap a másik hajó is megérkezett.

A kikötőtől mintegy 8 óráig kellett Tonker felé haladni. Legelől mentek a vezérek, az angol konzul és a görög kereskedők, mindenik a saját lován; mellettük a török-néger katonák gyalog, majd a lovasság. Minden ember puskát vitt magánál, azonkívül viztartót. A menet azonban nem volt katonailag szabályszerű s így nagyon sok alkalmat nyújtott a támadásra az ellenségnek, mely csakugyan hamar mutatkozott is. Mintegy két órai menet után már feltűntek egyes 5—6 főből álló felkelő csoportok, melyeknek száma lassanként mintegy százötvenre növekedett. Taher Mahomed pása kiadta a parancsot, hogy tüzeljenek rájuk. A sortűzre az ellenség elfutott, de csakhamar visszatért, ostrom alá vette az egyiptomiakat, kik még nem voltak képesek összefüggő oszlopokká csoportosulni. A máhdi katonái a kisebb csapatokat megtámadták, benyomultak közéjük s azok, elhárnyva fegyvereiket, megfutamodtak. A pása a közvetlen körüli levők között sem tudott rendet

denemű népies mulatságok tartottak. Mindkét alkalommal egy-egy könyvnyomdász nyomtató gépet vitt a jégre s az esemény emlékéért megörökítő lapokat nyomtatott, melyek közül az 1716-ban jan. 18-án kelt lap még ma is megvan.

A német könyvpiac legjelentékenyebb helye — Berlin erős versenye dacára — még most is Lápese, hol évenként 27—30 millió márká forralom van e nemben. A nagyobb és drágább művek is gyakran nagy keresletnek örvendenek. Meyer enciklopédiája, melynek utolsó kiadása a pótlékokon kívül 120 márkába került, mintegy 150,000 példányban kelt el, Andree térképéből is százezernél több példány fogyott el. Friedländer „Sittengeschichte Roms” című három kötetes nagy művéből, melynek ára 33 márká, ötödik kiadás jelent meg, egy nagyobb irodalom-történetből, melynek ára 18 márká, öt év alatt 14 kiadás fogyott el 56,000 példányban, nagyobb részben díszes kötésben. Mindezeknél jelentékenyebbek azonban a francia regényírók művei, melyek közt a nevezetesebb írások igen ritkán nyomják csak 50,000 példányban.

Mexikóban a villásreggeli evése sajátos szertartások között történik. A nőknél kívül csak igen előkelő vagy öreg férfiak ülhetnek az asztalhoz s a többiek a nőnek felszolgálnak s oly lelkismeretesen, hogy még a pecsenyét is földarabolják. E végett

A SZUDÁNI HARCZTÉRÉRI ÖL. — MCCRIFFF SZUAKIMI ANGOL KONZUL MEGGYILKOLTATÁSA A TONKERI ÖSSZEÜTKÖZÉSÉNél.

lehet arról szó, hogy Egyiptom Szudán felé megkísérelje újra kiterjeszteni hatalmát; török segítséggel éppen nem, mert nem akarják, hogy a porta visszanyerje elvesztett befolyását Egyiptomban. Az egyiptomi csapatok egymagokra nem elég erősek diadalmasan mérkőzni meg a máhdival s így Szudán függetlensége valószínűleg biztosítva van.

A szudáni harcztéren eddig történetéről mindig több részlet jött tudomásra. Eddig csak nagyjában volt érintve, hogy az egyiptomi csapatok El-Obeid előtt is szenvedtek veszteség ket az álprófeta seregei ellen. Így a többi kőz Tonker mellett, nem messze Szuakimtól, hol a felkelők egy jelentékeny egyiptomi csapatot igrasztottak szét s részben lekonzoltak.

Ez utókétről angol lapokban a következő jelentést olvassuk:

November 1-én híre terjedt, hogy a tranzikati utat a felkelők megtámadták. Két hadihajót, a Turt és Dzsaffériét küldték ki ellenük, háromszáz gyalog katonával, negyven lovas basibozukkal s harmincz török és néger vegyülékű harcossal. Parancsnokaik Taher Mahomed pása és Hasszan bej voltak. Velők volt Moncrieff angol tengerész is, ki egyuttal szuakimi angol kon-

szinálni s maga is utána lovagolt a futóknak. De hiában. Az ellenség a felbomlott csapatokat csaknem ellenállás nélkül megszórtta le s csak egy részöknek sikerült elmenekülni. Azok, kik a hajóhoz visszafutottak, fegyvereiket, podgyászait, sőt ruháikat is eldobták, csakhogy könnyebben futhassanak. Egy más csapat (120—150 ember) még elég rendben érkezett meg Szuakimbe, bár az is folytonosan futott. Az angol konzul s a négy görög kereskedő azonban magukra hagyatva, elveszték a támadók asszagájai alatt. Képünk éppen a konzul megölésének jelenetét mutatja.

A csetepatének, melynek főjelenete egy Abatte nevű angol rajzolónak a helyszínén készült vázlata után készült, nagyobb jelentősége nem volt, bár ott is mintegy száz ember veszett el. Jellemző a hadjárata néve, a mennyiben eléggé mutatja, hogy mily rendetlen s figyelmeztelen tömeg vesz részt Egyiptom részéről a szudáni hadjárathban.

EGYVELEG.

* Könyvnyomtató jégen. A Themze London mellett 1684-ben és 1716-ban annyira befogyott, hogy a jégen külön bódékat állítottak fel, hol min-

reji mexikói illemszabályok szerint két karukkal a nő válla fölött nyulnak végig. E jó alkalmat fölhasználják arra, hogy a nő fölébe egyetmást sugdoszanak. Megteszik ezt egyszerű udvariasságból még abban az esetben is, ha a nő iránt különös vonzalommal nem viseltetnek, sőt a nő is viszozza tisztán udvariasságból. A nő feladata továbbá az udvariasság szabályai szerint, hogy néhány jó darabot kiválasztva, vilájjával mosolyogva gavallérijának szájába dugja. A férfi többet nem is ehetik, csak annyit, a mennyit hölgye ad. A lakoma után mindkét nem cigáretteket szí s rövid társalgás után elválnak, hogy kissé ledüljenek, mivel a villásreggeli déiben 12—1 óra közt történik.

* Viharmentes házat építettett Minnesotában egy gazdag bankár, hogy megnyugtassa nejét, ki a viharos időtől szerlelett félt. Minden sarok éles szög, a falak is szögletesek, úgy hogy az épület csillagoknak látszik. A tető legmagasabb csúcsáról gyors mélyedések vannak. A szobafalak szokatlanul vastagok s a ház tetőzete összefüggésben van ezzel, úgy hogy az épületet nem lehet lerombolni alapjának megrogálás nélkül.

* Barnum, ki végre megszerezte a rég áhajtott fehér elefántot, most végre meg akar nyugodni babérain. Már meg is csinálta végrendeletét. Vagyonát 20 millió forintra becsüli, melyből híres ritkaság-gyűjteményére mintegy 7 millió jut.

ZWINGLI ULRIK.

(1484—1531.)

Nagy világesemények a világtörténelemben rendszeren egy-egy nagy ember nevéhez köve lennek meg, mintha az csinálta volna. Nagy emberek sokat tehetnek, de nem mindent: nem teremhetnek, csak irányozhatják s vezethetik a meglévő erőket; a nagy események mindig az idő méhében fogamzanak; lassan, gyakran századokig készülnek, míg az alkalmas időben az idő megszűli az alkalmas embert is, a ki a dolgok élére áll, magához ragadja a vezetést, viszi magával az embereket, a kik ugyanazon áramlattól vannak megragadva, mely őt is sodorja; de ő nem engedi sodortatni magát, hanem a mozgalom irányzója és vezetője lesz; de a mozgalmat magát szintoly kevéssé idézte elő, mint azokat az okokat, melyek annak kitörését elősegítették vagy sietették.

A XVI. századi nagy hitújítás s egyházi reform is rendszeren a Luther Márton nevéhez köve jelenik meg a világtörténelemben; pedig nem is említve, hogy már századokkal előtte érezték az emberiség jobb-jai a hit megújításának s az egyház reformáció-jának szükségét s egy Vald Péter, egy Wiklif János, egy Huss, egy Savonarola, egy Ulrik von Hutten s Rotterdami Erasmus, — megannyi előkészítői, többen közülök vértanui voltak a tudomány- és hitbeli megújulás amaz áramlatának, mely aztán Lutherben kulminált: — de közvetlen előtte is, ugyanazt a mit ő oly nagy hatalommal hajtott végre, csöndesebben ugyan, de szintoly határozottsággal, mások is megkezdették.

A szabadság ősi földén, hol a Tell-monda, bár a történelem által nem igazolva, mint kétségbevonhatatlan igazság élt a nép tudatában: most négy száz évvel, 1484. január 1-én született azon férfi, a ki az egyházi reform zászlójának kitűzésével magát Luthert is egy évvel megelőzte, 1516-ban hirdetőn már, hogy bünbocsánat nem vehető meg pénzen, sem a szent szűz s a többi szentek fölösleges érdemeire való hivatkozással — a mit Luther, a maga 95 thesisében, csak 1517-ben mondott ki — meg nem szerezhető.

Zwingli Ulrik a wildhauseni bírónak hét fia közt a harmadik volt. Két nagybátyja, a kik mindketten papok voltak, felismervén a fiu korán fejlődő tehetséget, elvállalták a nevelteséről való gondoskodást s őt előbb a bázei, aztán a berni iskolában taníttatták a latin nyelvre és irodalomra, két évig pedig a bécsi egyetemen jártatták vele a bölcsészeti tanfolyamot. Innen visszatérve először népkiskolai tanító volt, de tudományozomja magasabb kiképzetés után áhitozván, ismét a bázei egyetemre ment, theologiai tudományokat hallgatni.

1506-ban Glarusba hívták meg papnak, a hol — hivatala lelkiismeretes folytatása s a latin és görög remek írók szorgalmas olvasása mellett — a biblia tanulmányozását folytatta

és pedig eredeti nyelven, hogy a hit igazságait az első forrásból közvetlenül merithesse. A biblia olvasása felnyitotta az ő szemeit is, mint annyiakét s annak világnál látta a tömörkedő tévtanokat és visszaéléseket, melyek akkoriban az egyházban annyira elharapóztak, hogy az elfogultalan értelem azt már alig tűrhette. Vallásos szelleme mellett erős hazafias érzés is uralkodott benne; s mivel akkoriban szokás volt, hogy a svájciak — földjük terméketlenségétől ösztönözve — tömegesen szegődtek zsoldos katonául, idegen uralkodók hadjárataira, Zwingli kétszer ment el mint tábori pap, a vidékebeli zsoldosokkal, nem azért, hogy részt vegyen ez ép oly erkölctelen, mint hazafiatlan embervásárban, hanem hogy annál határozottabban küzdjön azon intézmény és szokás ellen, melyet sem a keresetlenség és emberiség elveivel, sem hazája érdekeivel megegyeztethekének nem tartott.

1516-ban Mária-Einsiedelnbe hivatott meg lelkésznek; egy híres bucsujáró helye, a hova

ZWINGLI ULRIK.

már a IX. század óta seregesezen tódultak a bucsujárók. Az állomás éppen enné fogva nagyon jövedelmező volt, mert a szent szűz képétől nyerendő bünbocsánatért vagy csodás orvoslattér a kápolna perszelyébe s a pap erszényébe is sok ezüst és aranypenzecke eszozott. De Zwinglinek a lelkiismeret és a jobb meggyőződés nem engedte, hogy a felvilágosulatlan szegény bünösök vagy betegek babonájából pénzeljen, s azzal kezdette Mária-Einsiedelnben papi hivatalát, hogy a csodatévő szent kép babonája ellen nyilvánosan kikelt s a megtérésre és az isten kegyelmére a Krisztusban, utalt mint a bünbocsánat egyedüli megszerzőire. Más alkalommal az elhaltak lelkeiért szolgálhatni szokott magán-misék, majd ismét a szerzetesi fogadalmak ellen kelt ki, meggyőződése és ékesen szó-lása egész erejével.

A tudományos képzettségű s apostoli buzgóságú prédikátor híreze csakhamar elhatott Svájc egyik legnevezetesebb városába, Zürichbe is — s midőn itt az egyik papi hivatal megüre-sedett, a város közönsége Zwinglit választotta és hívta meg erre. Az 1519. év újév napján,

vagy is 35-ik születése napján köszöntött itt le a nagy reformátor s ekkor mindjárt ki is jelölte az utat, melyen haladni akart. „Hirdetni akarja — ugymond — a szentírást, és csakis azt. Nem emberi hagyományokkal, nem babonas mesékkel, hanem isten igéjével, az örök élet e soha ki nem apadó forrásával akarja táplálni hallgatóit.”

És meg is tartotta szavát. A biblia olvasása akkor még a papok közt is ritkaság volt, a hivatott pedig egyenesen el volt tiltva. Ő mindjárt elkezdte hívei előtt a bibliát olvasni és magyarázni, könyvről-könyvre, részről-részre; előbb az evangéliumokat, aztán a Pál apostol leveleit; ugy, hogy egy-két év alatt az egész új-testamentumot megismertette hallgatóival.

A wittenbergi nagy reformátor, Luther híre az alatt Svájcba is elhatott s az ő bátor beszédménye itt már előre jól elkészített és termékeny talajra talált. Ugy hogy a zürichi gyülekezet csakhamar megszüntette a bűjtöt, kitétte a templomokból a szent képeket s mellőzte a pápista szertartások legnagyobb részét. A püspöki helytartó ezért feleletre vonta Zwinglit, a ki az akkori szokás szerint nyilvános disputát kért, melyen a helytartót a bibliából vett erősségekkel fényesen legyőzte s a maga állításait és az egyház intézkedéseit diadalmasan fentartotta.

Zwinglinek hét évi működése annyira átalakította a zürichi egyházat, hogy már az 1525. évi karácsonykor az oltár helyett egyszerű urasztala állott a templomban, melyről — Krisztus átváltozott teste helyett — csak az ő halálának emlékjegyzeit osztották a híveknek az urvasorában, mert tudvalevőleg ez volt Zwingli tanának azon sarkalatos pontja, melyben ő Luther-tól és a többi reformátoroktól is csaknem oly lényegesen különbözött, mint magától a katolikus egyháztól.

Ugyanez évben adta ki Zwingli „Az igaz és hamis vallásról” szóló nagy munkáját, melyben az egész keresztény hittant kritikai s polemikailag (a római egyház ellenében) feldolgozva, nemcsak Svájcban, hanem egész Európának elejébe adta. A svájci szomszéd városok legtekintélyesebbjei már ekkor meg voltak nyerve a reformációnak, valamint Németország szomszédos vidékein is sokan voltak, a kik a hitújítás-

ban nem a Luther, hanem a Zwingli nézetét fogadták el irányadóknak, ugy, hogy midőn a Melanchton által készített, ugynevezett ágostai hitvallás, a birodalmi rendeknek Augsburgban benyújtott, azzal egyidejűleg a delnémet rendek egy más, a Zwingli értelmében készült hitvallást adtak át a császárnak. M ndent elkövetek ugyan némelyek, hogy a két hitvallás közt a reformáció közös érdekében megegyezést hozzanak létre — s ez, kivált Zwingli és Melanchton egyaránt bekülekény természeténél fogva, egyéb pontokban sikerült is volna, — de az urvasora értelmezésében mind a két fél oly szigoruan ragaszkodott saját álláspontjához, hogy e miatt a Lutheránusok és a Zwingliánusok nem egyesülhettek; s az unió Németországon is csak 300 év múlva, más országokban s jlesen Magyarországon maig sem jöhetett létre.

Zwingli reformációja azonban magában Svájcban sem nyert általános elfogadást. A hegyes, havasos kis ország közepén levő s kevésbé hozzáférhető kantonokban a kath. papok és szerzetesek annyira meg tudták tartani befolyásukat, hogy a vezetések alatt levő

nép nem csak el nem fogadta a hitújítás elveit, de sőt azok ellen fegyveres kézzel is kész volt sikra szállani. Már 1525-ben megtörtént az első fegyveres csoportosítás, a Zürich-kanton határán levő Kappel helység határában, a hol a katolikus hit mellett megmaradt öt óskanton a református kantonok ellen fegyveres táborba szállott. Ekkor azonban még nem folyt polgárvár; a békére hajló reformátusok vezérferfiainak sikerült elkerülni az összeütközést.

A béke azonban csak fegyverszünet volt. 1531. október 9-én egy nagy fegyveres csapat rohanta meg a református kantonokat. Zwingli, a ki életével s vérével is kész volt megpecsételni a mit szóval vallott, — megfuvatta a harszi kürtöt, maga is kardot kötött, lóra ült s mielőtt szövetséges társaink megérkeztek volna, elfogadta a most már kikerülhetetlen harcot. Ősi helvét harcmodor szerint, súlyos parittyák kövek hajításával kezdődött a csata — s egy kö Zwingli magát is oly erővel találta, hogy lováról lefordult s még ott a csatamezőn, a kappeli téren, egy kőfele alatt lehette ki bátor lelkét e szavakkal: «a testet meg lehet ölni, de a lelket nem!»

Lelke valóban nem ölegett meg; bár a csata ott elveszett, s Zwingli holteste, a győzők birtokában maradv. eretnekül négy felé vágott, megégettetett s hamvai szélbe szórattak, — tana halála után még sokkal jobban terjedtek, mint életében.

A svájci reformáció ugyan mások fejezték be, nevezetesen Kálvin, a genfi prédikátor s a helvét hitvallás is későbbi mű; de — különösen a hitzikkében — a Zwingli nézeti maradtak az irányadók.

A magyarországi protestantizmusnak is az ágostai és a helvét hitvallás lettek két részre osztói s irányzói. De bár az utóbbiak közönségesen Kálvinistáknak nevezetnek (s nevezik magokat is sok helyt), ők inkább Zwingliánusok, mint Kálvinisták. Kálvinnak túlszögora a fegyvelemben, türelmetlensége a hitzikkében távol áll a magyarországi reformátusoktól, kiknek elméjét Zwingli fölvilágosultsága, szívet Zwingli keresztényi emberszerete hatja át.

A reformáció nagy bajnokai közt egy sincs sem ösztintebb és buzgóbb, sem nemesebb szívű Zwingli Ulriknál. S azért méltán megérdemli, hogy még azok is tisztellel és rokonszenvvel emlékezzenek felőle, a kik tanait nem követik. Az igazság és a lelkiismereti szabadság közcikesei az emberségnek, s a kik ezeket küzdöttek és vezették el; mindnyájunk tisztelét és rokonszenvét érdemlik!

—d—r—

KIHALÓ EMBERFAJOK.

Az ember nemcsak egyének, hanem fajilag is alá van vetve a végzetnek. S ha keressük és kutatjuk a történelem régi népeinek utódait s azt hisszük, hogy itt vagy amott, talán megváltozott életviszonyok között, talán őseitől eltérő nyelvet beszélve, de okvetlenül fenn kellett maradni unokáinknak: akkor nem szabad elfelejtenünk arról sem, hogy az emberi fajok is ép úgy kihalhatnak, elpusztulhatnak, mint akármely növény- vagy állatfaj. Az a fátum, mely elpusztította az ősvilág mastodonjait vagy pteridaktolosait, a mely kilökte Európá rengetegeből a bölényt, ugy hogy ma már csak mesterseges gondozás által lehet fentartani néhány példányt Oroszország rengetegeiben; elérheti a régi assyr népet is, vagy a parthusok maradványait.

Sőt az ember még hamarabb, még könnyebben indul egyes fajaiiban pusztulásnak, mint egyéb lény. Vérezgőbb minden más fajnál, saját maga pusztítja egymást. Még a legvérezgőbb állatfajok is kémik egymást, a tigris legfőbb üzekedés idején viv tusát a tigrissel, de akkor is csak legyőzi azt, meg nem öli. Csak az ember öli meg az embert, hogy könnyebben élhessen örökben. Csak az emberi fajok válhatnak reá, hogy kipusztítsanak más fajokat. Tazmániában az angol kilővi sorba az ott talált benszülött fajt, egytől egyig. Ma már nem léteznek azoknak maradványai.

Más fajok ismét a körülmények és hatások, vagy saját tulajdonságaik következtében halnak el. Egyes fajok, mint pl. a kharruák vagy a kaliforniai fekete benszülöttek, sze-

meink előtt veszte el, mások pedig kihalóban vannak jelenleg, s jóformán napról napra tapasztalhatjuk fogyni számukat, s nem nehéz megmondani az időt, midőn el fog pusztulni utolsó képviselőjük is a föld színéről.

Egyik legerdekesebb kiháló faj Ausztráliának ősi lakossága. Számuk rohamosan fogy, s minden közre játszott, kezdve a természetes okoktól egész az emberi gonoszságig, hogy a mult század óta egész máig nagyon megapadtak. 1788-ban az angolok behozták közéjük a halálos himlőt, mely egész vidékeket kipusztított. Azután kipusztították vadasaikat, kilöttek känguruikat, melyek addig nekik adták húsukat. A benszülött nehezebben férhetett huseledelhez. Később a felvirágzott európai kultúra kiszorította őket földjeikről. A hcl előbb vadon termelt zúrnokra a gyümölcs, ott el lett foglaltva a tér, s ok maguk a természetlenebb vidékek felé szorították. S ezzel együtt meg kellett változtatniuk életmódjukat rohamosan. Az pedig nem lehet káros hatás nélkül a szervezetre. A régi dologtalanság helyett a fásasztó munka korszaka következett. S ez megviselte az egész faj testi szervezeteit. Hozzájárult a dohány és a pálinka élvezetének behozatala. A test fogékonyabb lett minden betegség iránt, s ma már óriási arányokban pusztít közöttük a tüdővész. Ők magok is elvesztették az élethez való kedvüket. A gyermek-gyilkosok napi rendben vannak málok, a mellett pedig a férfiak megcsontítása által magok is határt szabnak fajuk elszaporodásának. Nem sok esztendő van már hátra, s nem marad közülök hirmondó sem az utóvilágra.

Egy más igen érdekes faj, mely kihalásnak indult, a Miaui vidéken lakó *akkák*. Kicsi, apró, gyöngye faj, mely ős szomszédaiival is alig bírja a harcot. Átlagos magasságuk alól marad a másfél méter, de nem ritkaság el, teletömik magokat sáskával, ha hozzájuk férhetnek, a mellett pedig összefogdosnak kigyót, gyíkot, békát, pókot s megesznek mindent.

Családi életök ugyszólván nincsen is. Asszonyaiknál többre becsülik kutyáikat, az öregeket pedig kiűzik a rengetegbe, kivált ha nagy az éhség, s nem törődnek vele, hogy a vadállatok pusztítják-e el őket vagy az élelemhiány. A mellett azonban sokra becsülik a szabadságot. Fogságba csak ritka esetben kerül egy is, utolsó csepp vérig nagy bátorsággal védik magukat.

Csodálatos, hogy, ennyire vadak lévén, bizonyos hajlamot mutatnak mégis a rajzolás és festés iránt. Az általuk lakott barlangok falaira színnel és némely színes földnemekkel alakokat rajzolnak, melyek egyáltalában nem válnak szégyenökre, s melyekhez hasonlót Afrika más benszülött vadnépeinél hiába keresnénk.

A bosimánok száma rohamosan fogy. Ellen-ségök Afrika minden benszülöttje. Az afrikai paraszt vagy földművelő előtt nagy dicsőség mentől több bosimánt megölni. A rendes telepek vidékein rendszeres vadászatok tartanak rájuk, mint nálunk a farkasra vagy medvére. S nem kímélnék sem öreget, sem asszonyt, sem gyermeket. Még rabszolgául sem tirik a bosimánt. Bármely afrikai, az erdőn járva, a szemközti talált bosimánt ép úgy lelővi, vagy agyonüti, mint a mi népünk a kártékony vadat. Csak az anya nélkül maradt gyermeket viszik magokkal elevenen, mert tudják, hogy anyja, izeve szerete által, gyermeke után rohan, kezeikbe jut, s azt is agyonüthetik....

Egy pusztítja egymást az ember. Irtoztatásban mint a legvadabb állat. Afrika belsejében nyíllal, dárdával, Európa civilizált országaiban a kultúra és tudomány válogatott fegyvereivel, de kegyetlen szívtelenséggel mindenütt....

H. P.

AZ ELSŐ FOG.

Gyárfás Jenő festménye.

Az első fog! Milyen nagy esemény az, amikor a piros kis szájacskából elővillog egyszerre egy fehér gyöngy. Most már nemcsak gagyogni, kacagni képes a szájacskó. A dadának, ha ő fedezi föl először ezt a nagy eseményt, külön jutalom szokott azért járn, mert az egész korszakot alkot, tudniillik befejezi a csecsemői korszakot. Hányszor is megnézik: szép gömbölyű-e a formája, alulról ered-e, vagy felülről; hasad-e mellé a másik. A kicsike bizony

nem szereti mutogatni annyit; de azért mi mindennel rá nem veszik, s mennyi szeretettel tudják kényszeríteni, hogy hát lássuk, mennyiben van az a nagy dolog. Mert hiába mondják az újabb orvosok, hogy a fogzás nem veszedelmes állapot: az anya, meg mindenki, a ki csak szereti a kicsinykét, aggodalomtól szabadul meg, hogyha végre a szép piros iny bársonyán ott tündöklik szerencsésen egy akkora fehér pontocska, mint a riskása hegye.

Ez a családi nagy esemény vonzó és kedves hatású festményhez nyújtott anyagot Gyárfás Jenőnek, e jeles fiatal művésznöknek. Az éleltes lelevenítség kicsit a mama szeretettel kényszeríti, hogy megmutassa a nagy titkot. Az öreg dajkának is oly igazi az öröme. E három alak a valódi benső élet melegében olvad össze, habár korban és érületben oly különbözők. A kép gyöngéd, értelmes, derült, és nem is a sokszor felhasznált alkalmakat és motívumokat ismétli.

A képzőművészeti társulat nagyérdemű elnöke, Ipolyi Arnold püspök, e társulat közgyűlési rendesen oly megnyitott beszédek tart, melyekkel a hazai festészetnek és művelőinek nemcsak egyévi eseményeire mutat rá, hanem művészi irányokat is megjelöl, és lelkesíti a tisztult, az igazán művészi célok iránt. Legutóbb kemény szavakkal ítélte el, hogy festőink mennyire a kirívó külsőségekben szeretik keresni az eredetiséget és mennyire a betyáros és csapzékú világól akarják feltüntetni a magyar népet, a helyett hogy benső igazságára törekedjenek. A tudós főpappak nagyon igazza volt. Sokra rájlet megrovása. Ilusztrálja Gyárfás e festménye is, hogy mily egészen más hatása van az igazi élet, a bensőség feltüntetésének, mint a duhajkodó betyároknak és fokosnak, mordálnak.

Gyárfás Münchenben készült el e festményével, s ott állította ki először, aztán a brüsszeli tárlatba került, a honnan nem is jött vissza. Maga a kiállítás igazgatója szerezte meg a fiatal művésztől, a kinek akkor ugyanott az Arany balladájához, a «Tetemre-hívás»-hoz festett drámai nagy műve is ki volt állítva. Gyárfás az ifjabb festői nemzedék ama gárdájának egyik kiválója, melytől annyira reményvel várjuk a magyar festészet előrevitele mellett még egy hazai festészeti műirány szép kezdetét. Alig két éve, hogy a «Tetemre-hívás»-sal, e drámai kompozícióju művével feltűnt s a műcsarnok egyik díját is elnyerte vele. Azután Olaszországba ment tanulmányait folytatni. Jelenleg pedig otthon, Sepszent-Györgyön tartózkodik, hol alkalmas műteremt rendezett be, s hol az idei ősi kiállításra «A tél öröme» című nagy életképet is festette.

Ez a képe, melyet most mutatunk be, annyira megérett a külföldön is, hogy a legelső francia képes lap, a «L'Illustration», mint külön nagy mellékletet adta ki új-évkor, a legjelesebb metszők egyikének, Pannekamernek művészi veszője után. Derék, fiatal festőknek külföldre jutott festményét így ismerhetjük meg itthon is, legalább másolatban.

LACZI-KONYHA.

Beh furesa szó! Vajjon mi köze lehet egymáshoz Laczinak és a konyhának? De csakis a szabad ég alatti konyhának! S miért épen csak annak?

Megmondom. Mikor a czéh-tagok közös étkezésre gyűlnek össze, vagy a gazdák farsangi mulatságot csapnak, — azt *lakozásnak*, — az egybekelési ünnepélyt *lakodalomnak*, a lakodalmi vigasságot *lakznak* nevezik.

A falusi magyar ember, kivált hajdan, de többnyire még ma is, megszokta hivatni a lakziba minden atyafit és ismerősét; össze is gyűl azoknak minden ija-fia. S azokon felül még mennyi a kapunál, kerítés körül, az udvaron s benn a házban is az ajtó mögött ácsorgó hivatal vendég!

Szégyen volna, ha valaki ehén maradna. A hivatal vendégek kendőbe, zsebbe, kalapba, bőgrébe gyűjtik a nekik nyújtott étkeket; a meghívottak számára ékesen teritnek. Legtöbb esetben ugy a tánczolóknak, mint az étkezésre szűk a kis magyar ház. Azért előre sátrat tűnek az udvaron. A házbeli fehérlésdőség már több nappal a lakodalom előtt elkezdti a fonott kalá-

csot, kényeret és egyéb süteményeket készíteni; — a lakodalom napján fűtést izzó a kemence; — a konyhán nem férnek a segítő asszonyok, — ott leginkább a levest, töltött káposztát, fordított kását és egyéb főtt ételeket rotyogtatják nagy fazeikaikban. Hát a bográcsost, — a mi elmaradhatlan. Még a szép pecsenyét hol készítsék elég mennyiségben, hogy egyszerre minden elkészüljön, és frissen legyen feltálalható?

Konyhát rögtönöznek a szabadban, — és ezt nevezik *lakzi-konyhának*.

Erről aztán lakzi-konyha nevet nyert általában a szabad ég alatti konyha.

És e tösgyökeres és jellemző szót az azt nem értő városiak elcsavarták Laczikonyhává.

Térjünk vissza a jobb lakzikonyha szóhoz! Az a Laczikonyha olyan eseten, mintha az olajos korsóbeli 6-Lajos-korsót csinálnánk vagy mint mikor a tudatlan ember Gari Bandinak írja Garibaldit.

BOLGÁR EMIL.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Hunfalvy János egyetemes földrajza. Nagy terjedelmű és alapos tudományosságú irt munka első kötete hagyta el a sajtót, általános egyetemes földrajz, melynek első része e címet viseli: «*Del-Európa, különös tekintettel a néprajzi viszonyokra*», irta dr. Hunfalvy János. Az akadémia támogatásának köszönhető e házigyótló nagy munka, melynek további részét mindenki érdekel várhatja, kit a földrajzi és ethnografiai tudományok érdekelnek. Ot költre van tervezve a munka, s örvendetes, hogy oly jeles tudós foglalkozik annak megírásával, mint Hunfalvy János. Vázlatos, száraz földrajzi tankönyvekben nincsen hiányunk, de a földrajzi anyagok élvezetes modorban való előadása annál kívánatosabb. Az első kötet Európa általános földrajzi állapotát ismerteti meg, aztán áttér a részletes előadásra. A Balkán-félsziget, mely szomszédságánál és kereskedelmi összeköttetéseinél fogva annyira érdekes ránk néze, tüzetesen van leírva, minden országgal, jakosaival, társadalmi és egyéb viszonyaival együtt. Nincs mellőzve a történelmi mult se. Ezt követi Olaszország, majd Spanyolország. Tehát az első kötet Európa három déli félszigetével s azok népeivel foglalkozik. Teljes képét terjeszti elő mind a földnek, mind a rajta levő életnek. A vonzó és világos előadás nemcsak ismereteket nyújt, hanem a száraz adathalmazoktól is megkíméli az olvasót. A földrajzi nevek kiírásában a tudós szerző nem követi a különféle nemzetek helyesírása szerinti ingadozást, hanem a török, szláv, stb. eredeti neveket, sőt az ókoriakat is magyarosan írja. E tekintetben eddig nálunk a német helyesírás volt az irányadó. A kötet 48 nagy ivre terjed, s végül névmutató jegyzékkel van ellátva.

Kiadta az «Athenaeum» nyomdai társulat; ára 5 frt. A második kötet tárgyalja majd hazánkat; a harmadik Európá többi országait, a negyedik Ázsiát és Ausztráliát; az ötödik Afrikát és Amerikát. Tudományos irodalmunk egyik dicsőültül érkezik a nagymértetű munka.

Dávid király zsoldárkönyve, az őshéber eredeti szöveg alapján, a legjelesebb értelmezők és fordítók s főleg a Vulgata egybevételével, magyarban versekre írta Kálmán Károly. — Ily czim alatt jelent meg azon teljes magyar zsoldár-fordítás, mely egy fiatal kath. pap által eszközölve, a m. tud. akadémia egyik mult évi osztálygyűlésén is bemutatott s ott a felolvasott mutatónyok által osztatlan és méltó figyelmet ébresztett. Valóban e fordítás két tekintetben elnyönszön különbözik az eddigi magyar zsoldár-fordításoktól; először az által, hogy a héber eredetiből törtévény, hűség tekintetében az eddig legjobb magyar fordítást, a Sz. Molnár Albertét is felülmúja; másodsor az által, hogy a fordító szabadon választván versformát és mértékeit (míg ellenben Szenci Molnár a Goudimel-féle francia dallamokra szabta azokat), nemcsak igen változatos s az egyes zsoldárok tárgyainak és hangulatainak megfelelő formákat és rhytmusokat alkalmazhatott, de többnyire magyar dal-rhytmusokat, ugy hogy versei többnyire igen szépen s könnyen énekelhetők. A fordító nyelv általában költői nyelv, zamatos és fordulatos, meglátszik rajta a szeretteljes gond, mely nem hagyta őt addig pi-

henni, míg a legalkalmasabb, néhol nehezen kezelhető, formát meg nem találta s azt e legkitartóbb műgonddal, csinnal és izléssel ki nem dolgozta. Valóságos költészetünknek nem csak egy-nyereségeit számoltuk e kötetet, mely a Franklin-társulat nyomdájából külsőleg is a beltartalomhoz méltó díszszel került ki; s hisszük, hogy az nemcsak az egyház férfainak, hanem mivel hűlgyeinknek s általában minden vallásos és az örök szép iránt lelkesedő léleknek kedves ajándék s nemcsak asztaldísz lesz. A kis nyolezáróban 20 ivre (320 l.) terjedő kötet ára 2 forint.

Az «Athenaeum» kiadásában jelentek meg: «*A honfoglalás éve*», irta Salamon Ferenc. Jeles tudósunk amaz érvei és polemikus felszólalásai vannak e füzetben, melyekkel a honfoglalás időszáknak meghatározásában a 898-ik év mellett foglal állást, s az ezredéves ünnepély idejét is e szerint kívánja megállapítani. — «*Vad-vidék és kerti virág*», francia nyelvű levelekben, fordította Sphinx, ára 40 krajczár. — «*Paedagogiai encyclopaedia*», különös tekintettel a népoktatási állapotára, mely a nevelés-tudomány szótárát adja ugy, hogy az általános és részletes paedagógia, didaktika, lélek-, erkölcs- és gondolkodás-tan, valamint a művelődés és paedagógiai történelem főbb részleteit betudományban közli. Segédkönyv tanítóknak, nevelők, szülők és iskolai előjárók számára. Az egész körülbelül husz füzetben jelenik meg, s több tanférfin közzeműködésével Verődy Károly szerkeszti. Most a második füzet (az «associatio idearum» kifejezéstől a «bonne» szóig) jelent meg s ára 30 kr.

«*Ifjúsági Irtak Tára*» című vállalatra hirtedet előfizetést a középiskolai tanáregylet. Kilenczszáz előfizetőnél több érkezett, a mi nem sok ugyan (mert egy kötet ára csak 50 kr.), de a költségeket fűdözi. Négy kötet lesz az első sorozatban: u. m. «Magyar föld» Jókai Mórtól, «Odysseus viszontagságai» Szász Károlytól, «Az állatorvos páriái» Herman Ottótól s «Zrinyi a költő» Beöthy Zsoltól.

«*Fény és árnyak*», egy kötet elbeszélés Hamath Lujzától, ki a szépirodalmi lapokban közölt novelláiból válogatott ki négyet, s azok csinos kiállítású gyűjteményben jelentek meg Kolozsvárt, a «Magyar Polgár» nyomdájában. A könyved tollal irt elbeszélések: «A játszótárs», «A kettős sirhalom», «A hullámok közé», «Öt év multán».

«*Cseztve község története és leírása*», irta Kálnay Sándor. E 68 oldalra terjedő monografia Nógrádmegye egyik csond községéről állítja össze szorgalmasan a meglevő adatokat és hozzájárul amaz általános adatgyűjtéshez, mely néhány év óta történetírásunkban a monografiakkal örvendést lenyeltetett. A történeti adatok mellett közli a község jelenlegi állapotát, jövedelmét, természetvényt, egyházi és iskolai ügyeit. Cseztve jelenlegi birtokosa a Majthényi és Madách családok, s az «Ember tragédiája» költője, Madách Imre is többször tartózkodott itt. A füzet ára 50 kr. s a jövedelem a községbeli katolikus és lutheránus iskolák javára van szánva.

Folyóirat. A heraldikai és genealogiai társaság «*Turul*» című közönyéből, melyet b. Nyáry Albert és Fejérfapáty László szerkeszt, ismét bős és érdekes tartalmu nagy füzet jelent meg, melylél egyszersem az első évfolyam is be van fejezve. Első közleményében Deák Farkas mutatja be «az első magyar czimertant», mely 1695-ből Párizs Pápaiól maradt fent «Ars Heraldica» czimen. Ezt követi Nagy Iván tanulmánya a kisasszonyfalvi Istvánfiyakról; Fejérfapáty czikke a Chapy-czimerrel és a sárkány-rendről, szerezett nyomásu czimer-rajzzal együtt; Komáromy András közleménye a kiser-redei gr. Rhédey-családról; Szendrei János pecséttani adatokat szolgáltat; Tagányi Károly folytatja az országos levéltárban őrzött vagy folgyezett hercegi, grófi, bárói, honossági és nemesi oklevelek jegyzékének készítését. Ezek a nagyobb közlemények, melyeket számos kisebb kísér. Meg kell említenünk a füzet díszes kiállítását és rajzait is. A társaság tagjai az évi tagdíj fejében kapják a jelesül szerkesztett folyóiratot, melyből évről-évről jelenik meg egy-egy füzet.

Uj folyóirat. «*Hazánk*» czimen történelmi közöny indult meg, havi füzetekben Aigner Lajos kiadásában: Szokoly Viktor és Abafi Lajos szerkesztésében. Az első füzet öt ivből áll, közérdéki közleményekkel. Julius és augusztus havát kivéve, minden hóban hasonló terjedelmű füzet jelenik meg. Előfizetési ára egész évre 6 frt, fél évre 3 frt.

Az új folyóirat a szatmári béke utáni (1711-től) eseményekre vonatkozó adatokat gyűjt össze, s föl is kéri mindazokat, kik e másfél századból hadi, politikai, művészi, közmívelődési adatokat, naplókban költői nyelv, zamatos és fordulatos, meglátszik rajta a szeretteljes gond, mely nem hagyta őt addig pi-

védőre vonatkozó iratokat: engednék át azokat közlés végett. Az első füzetben Pulszky Ferenc amaz okokról ír, melyek nálunk az 1848-iki szabadságot előidézték. Szilágyi Sándor pedig néhai Szilágyi Ferenc hátrahagyott irataiból: „Erdélyi ifjak iskolázatása külföldi egyetemeken” című dolgozatát közli. Ezt követi Márki Sándortól: „Förny András esete”, adat a Hora-lázadás történetéhez. Jakab Elek pedig gr. O'Donel Károlyról, Erdélynek múlt századi katonai kormányelnökéről ad terjedelmes közleményt. Gelich Rikárd az 1849. március 5-iki szolnoki útközetet írja le. Rényi Reszó a 64-ik honvédszázalóiról emlékezik meg. Végül apróbb közlemények zárják be a tartalmas füzetet.

Százéves hírlap. A „Hermannstädter Zeitung”, mely újabb a hazafiás erdélyi saász lapok közé tartozik, századik évfolyamába lépett. A lap első száma 1784. jan. 2-án jelent meg „Siebenbürger Zeitung” címmel, Hochmeister szerkesztésében és egyszerű címváltozással egész a mai napig futja pályáját. A százéves jubileum alkalmára ünnepi számot adtak ki, melyben Wertheimer Ele tanár írta le a lap eddigi történetét. A szerkesztést névtől kezdve dr. Persz Ádolf vette át.

Az akadémiai jutalmak. Az akadémiai nagyjutalom (200 arany) és Marczibányi mellékjutalom (50 arany) az 1884-iki nagygyűlésen az 1877—1883 években megjelent, a *bölcséleti tudományok* körébe tartozó munkák legjobbjainak fogtak odaítélteni. A főtítkári hivatal figyelemzteti az ily munkák szerzőit, hogy műveiket január végéig elküldjék be, fellejvezén röviden, amit munkájuk kiváló vonásainak tartanak. Azonban a figyelemztetésnek koránt sincs az az értelme, mintha a be nem küldött munka, melyről a tagoknak tudomásuk van, nem pályázhatna; sőt ha az akadémia kiadásában jelent meg vagy könyvtárába már beküldött volna: hivatkozás történhetik arra, hogy a beküldött munkával szerző pályázi kíván.

Pályázat színműre. Pálmay Ika, a népszínház művésznője, 50 darab aranyat tűzött ki oly egész estét betöltő színműre, melynek főszerepe az ő számára van írva. A színmű lehet bohózat, népszínmű vagy operette. A beküldés határideje március utolsó napja. A versenyművek a művésznő nevére, a népszínházhoz küldendők.

Magyar királyi opera. Ez hivatalos czime az operaszínháznak, mely befejezéséhez közeledik, s az őszszel meg is akarják nyitni. A nemzeti színház operájának tagjait már a magyar királyi operához szerződtetik, s e hivatalos czim az ő szerződési íveiken van először használatos. Az operaszínház pályáinak legnagyobb részét a főrangú világ előre sietett kibérelni.

A budai várszínház ügye. A belügyminiszter leírta tudatta a főváros polgármesterével, hogy az operaszínház megnyitásával a budai várszínház nem maradhat a nemzeti színház igazgatása alatt, s ez intézet tagjai nem játszhatnak ott, mert a nemzeti színházban minden este igénybe lesznek véve. De a belügyminiszter kész oda hatni, hogy a várszínház továbbra is megkapja a segélyt ő felségétől, hogy a nemzeti színház műsorát bizonyos feltételek mellett a várszínháznak átengedje, és hogy a nemzeti színház tagjai a várszínházban vendégszerelphessenek. Mindezt azon feltételhez köti, hogy a főváros a várszínházat az eddigi támogatásán továbbra is részesítse; színiügyi bizottságot alakítson, s e bizottság a belügyminiszterium és a nemzeti színház intendánsa egy-egy tagot neveznek ki. A belügyminiszter felhívja a fővárost, hogy ezek szem előtt tartásával a várszínház jövő kezelése ügyében mielőbb hozzon határozatot, s határozatáról fejezen jelentést.

A kolozsvári nemzeti színház ügyében a belügyminiszter ennetek hivatott össze e hó végére Budapestre, mely e színházak kezelése, az igazgatóság szervezése s a deficit megszüntetése fölött fog tanácskozni. Az ennetekbe a miniszter meghívta a színházi választmány elnökét, gróf Esterházy Kálmánt, maga a választmány pedig Szász Béla és dr. Groisz Gusztáv által lesz képviselve.

KÖZLETÉSEK ÉS EGYLETEK.

A Petőfi-társaság közlése. Nyolczadik évi közlését tartotta e hó 6-án a Petőfi-társaság az akadémia disztermében. A tárgyak sorozata vonzó volt, a közönség nagy számmal jelent meg, és érdeklődéssel kísérte végig az ülést folyását, melyben a legnagyobb érdeklődést Jókai költőre, kit nemcsak olvasni, hanem mint felolvasót hallani is élvezet.

Komocsy József alelnök tartotta a megnyitó beszédét, hódolva Petőfi emlékének, melynek e társaság is egyik kifejezője. Stana Tamás terjeszté elő a titkári jelentést, mely bevezetéssel a szépirodalom ápolásának szükségét emelte ki, a mit a társaság a vidéken rendezett felolvasó ülésekkel is elősegíteni kíván. Kikelt az izlésoront, sejtetes irodalmi vállalkozások ellen is, melyek titokban tenyésznek és sok helyen kiszorítják a tisztességes irodalmi termékeket. Ezek ellen is hatni akar a társaság szépirodalmi mű-

vek kiadásával. Így adta ki Reviczky Gyula „Ifjuságom” című költeményfüzetét s Bodon József „Az életből” című elbeszéléseit. Pár nap múlva ismét jelenik meg két kötet: „A vármege szava” Kvassay Éde regénye s a „Ternészt utána” gróf Teleki Sándor rajza. Ezekkel együtt 35 kötetbe megy a már kiadott kötetek száma. A múlt évben a társulati vagy 900 frrtal gyarapodott; ehhez Pozsony városa ötszáz forinttal, négy új alapító pedig száz-száz frrtal járult. A titkári jelentés vége kegyelettel emlékeztet meg Petőfi buzgó német fordítójára: Fest Inre elhunytáról, s bejelentés és üdvözlet az újonan választott tagokat: Dóczy Lajost és Jakab Ödönt, valamint a már előbb tiszteleti taggá emelt Frankenburg Ádolfot.

A felolvasások sorát Beresényi Béla kezdte meg. *Beniczky Bajza* Lenke „Az első vihar” című sikerült elbeszéléssel. A szerző maga is jelen volt, s a közönség tapsaira föl kellett állnia. A költői fölfogással írt elbeszélés egy fiatal leányról szól, kit boldogsága előtt egy tengeri vihar temet el. — *Tolnai* Lajos tanulmányát: „Bárá Eötvös József mint regényíró” *Komocsy* olvasta föl. Csak töredékét hallottuk ezuttal egy nagyobb dolgozatnak, s ebben azzal a kérdéssel foglalkozik Tolnai, hogy Eötvös irodalmi hatása mért nem volt nagyobb, miért nem támadt fényes sikerei dacára utána egész iskola, és irány. Részben a kritikáknak tulajdonítja ezt, melyek Eötvöst nem méltatták úgy, mint kellett volna. Másrészt pedig Eötvöst sokkal magasabbra ragadta költői lelkülete, hogyssem szavát jól meghallhatuk volna. Tanításai, intései, óvásai, nyugtalan, igaztató vizsgálatai Tolnai szerint olyasformák, mint egy széles folyam tulsó partjáról felénk kiáradó ember figyelemztetése. Tolnai legjobban felmelegszik akkor, ha Eötvös emberszeretét ecseteli. Elmondja, hogy mily mély hatással voltak kedélyre az emberiség szenvedései s mily költőleg tudott ezeknek kifejezést adni. Eötvöst mindenkor az összes emberiség nyomora hatotta meg. S míg a nagy költők rendszeresen saját hazájuk szenvedéseit érezték át, Eötvös tudott érezni az egész emberiségért. Ez az oka aztán, hogy tisztán specifikus magyar regényíróvá, ki mely nyomatok hagytak volna maga után, nem válhatott.

Ifj. *Abrányi* Kornél ismét Beresényi olvasta föl „A király és költő” című, eszmékben tartalmas költeményt, melyben a király és költő lelkének ellenét van festve, s élénk hatást tett.

Jókai maga olvasta föl „Barak Hageb asszonyai” című elbeszélést, mely az ülést megkoronázta. A humor játszi színei, a költői fantázia és az elbeszélés virtuozitása egy pillanatra sem szűnt meg uralkodni a hallgatóságra. A kelet fényes világából mondott mesét Jókai a kozezonok szultánjáról, Barak Hagebről, kinek 365 felesége volt, de hadserege nem, mert ugyan száz lovas katona sem tudott annyi gyönyörűséget szerezni a szultánnak, mint egyetlen asszony. A szomszéd szultán, Szidi Akmed meg is verte egy csatában Barak Hageb meztelős katonáit; de este előálltak az asszonyok, bajszot ragasztottak, dárdat fogtak, kiálltak az ellenesség ellen, s az egyik feleség, a későbbi Zibella, még Akmed szultánt is megölte s megverték az ellen séget. Hageb ezért az asszonyoknak olyan szabadságot adott, minővel a férfiak bírtak. Most már minden nő szeretett volna Hageb szultán felesége lenni. Egy Mohamed nevi szultán hat hűgát, négy néjéjét ajánlotta neki feleségül. Hageb azt üzent erre: „Nem kell nekem a hat hűgát és négy néjé, de küldd el nekem feleségül az — anyádat. Mert nekem bőleseege van szükségem.” S ugy történt, a Hedsas 1222-ik esztendejében, és Barak Hageb dinasztiát is alapított.

A főlhangzó zajos tetszészaj lecsillapulta után Komocsy elnök rövid zárszóval rekesztette be az ülést. Délután 2 órakor a társaság tagjai a Szikszay-féle vendéglő első emeleti éttermébe gyűltek társas ebédre.

A magyar tud. akadémián az új évben először tartott ülést szokás bejelenteni egy esomó pályaművet, melyeknek beküldési ideje 6-6 napján múlt el. Január 7-ikén történtek e bejelentések, összes üléstben, melyen *Pauler* Tivadar elnökött.

Deczember utolsó napján tizenkét pályázat határideje telt le. Minden pályázatra jött versenydarab, legtöbb a színművekre és költeményekre. A gr. *Teleki*-féle vigjátéki pályázatra érkezett 23 darab; a gr. *Karácsony*-féle drámai pályázatra 46, de a „Koresmáros fia” nem küldvén jelölt, nem fog pályázn. Így járt a *Nádasdy*-jutalomra (elbeszélő költemény) jött 21 közül „Kajzó Andris” szintén. A *Parkas-Raskó* jutalomra (hazafiás költemény) van 28; a *Garove*-féle díjra (modern realizmus) 2; *Lévy*-díjra (Kölcséje élete) egy; az „*Athenaeum*” nyomda által adott 100 darab aranyra (a magyar hírlapirodalom története) nyílt pályázat lévén, egy ajánlat történt *Ferenecz József* részéről. Az 500 frrtal *Lévy*-díjra (szarvasmarha és istállózás) szintén nyílt volt a kérdés, s erre dr. *Moder* Tibor, *Szántó* Menyhért és *Dömény* József küldtek műveket. A *Sztróky*-féle díjból két kérdést tettek ki: a) a pénztartozások kérdésének megoldása; erre 3 versenymű jött; a) másokra pedig (a bűnkisérlet és bevégzett cselekvény tana) szintén 3, a *Bécsán*-jutalomra (differenciál egyenle-

tek) 2, a *névtelen* mérnök ezer forintos díjára (csekély eseti folyók szabályozása) 3.

Ezek bejelentése után az első osztály tartott ülést és *Hunfalvy* Pál foglalta el az elnöki helyet.

Goldziher Ignác tartott ezután magas értekezést „A muhammedán jog eredetéről.” Az iszlám földön a muhammedán jogot, az egyházi jogot tanulja mindenki, a ki tudós, vagy uhlema akar lenni. Az iskolák oktatásának is ez központja. De foglalkoztatja a muhammedán jog a művelt világ tudósait is. Renan Ernő az arabok szellemi életének jellemzése alkalmából többek közt azt állítja, hogy a muhammedánok között oly nagy fejlődési fokra emelkedett jogtudomány (fikh) az arab genius sajátságos terméke, melynek megteremtésében nincs része semmi idegen befolyásnak. *Goldziher* fejtegetésében azt a feladatot tűzte ki, hogy Renan ez állítását eczafolja, s kimutassa, hogy a muhammedán jog alakulására a legelső lökés oly körökből eredt, melyekben a római jog tanulmánya keleten nagy virágzásban volt.

A hírlapírók nyugdíjintézte a közönség figyelmében részesül, s adományok folyvást érkeznek. Harmadfél éve hogy alapították, s a múlt év végén összes vagyona meghaladta a százezer forintot. Már csak mintegy 14 ezer forint nem kamatoz, s így az intézet kamatjövödelme meghaladja a négyezer forintot, ugy hogy az intézet saját bevétele a tagok díjaival együtt már most évi tízezer forintra tehető. Az intézet további gyarapítása, minthogy az elért eredmény még koránt sem biztosítja a kitűzött célt, állandó gondja mindazoknak, kik ez intézet élén állnak. Az eddigi eredményben sok érdeme van *Visi Imrének*, ki mint titkári anyai fáradtsággal mfiködött, s az intézet létrehozásában is nagy tevékenységet fejtett ki. Most, mint a „Nemzet” szerkesztője, nagy elfoglaltsága következtében lemondott a titkárságról.

MI UJSÁG?

Az országgyűlés mind a két háza e hó 10-ken tartotta első ülését az ünnepi szünetek után. A képviselőház ülésén se képviselő, se hallgatóság nem volt számos. Nagy esend uralkodott, s a ház tudomásul vette a kormány jelentését a bukovinai magyarok telepítése ügyében, aztán elhatározta, hogy hétfőn megkezdí a költségvetést. Egész más képet nyújtott a főrendi-ház. Az megtelt egész a szorongásig; a méltóságos urak egy része helyet sem kapott, csak állógált, sőt alig tudtak helyet szorítani a képviselőház jegyzőinek is, ki áthozta a képviselők ama nevezetes üzenetét, melyben ismételve felszólítják a főrendeket, hogy bölcs megfontolás után még egyszer tárgyalják a keresztények és zsidók közti polgári házasságról szóló törvényjavaslatot és járuljanak hozzá. Ez a törvényjavaslat gyűjté össze oly rendkívül nagy számmal a főrendeket. Egy nagy részüket soha sem lehetett még látni a muzeum márványos falu termeiben. A főpárok a primásal együtt ismét teljes számban voltak. Katonai egyenruhák is tüntek föl. A teremben nagy mozgás uralkodott. *Szögyény-Marich* László elnök azal nyitotta meg az ülést, hogy harminczét új főrendi tagot jelentett be, kik a királyi meghívó leveleket benutatták; aztán 79 oly folyamodványt, melyek királyi meghívó levelek kieszközölését kérik. Vannak ezek közt osztrák főurak is: *Lichtenstein*, *Schwarzenberg*, *Windisgrätz*, *Trantmannsdorf* hercegek, *Althann*, *Schaffgotsche*, *Wolkenstein*, stb. grófok. Bejelentett aztán sok bizalmi szavazatot, a melyeket a házassági törvényjavaslat elvetéséért küldtek; továbbá kérvényeket, hogy a főrendek utasítsák vissza a képviselőház újabb hatóságának, mely a színház emeleti csarnokában helyezi el.

Az éggíróslás még egyre tart, s a borult esték után e hó 9-én a tiszta égbolton ismét egész ragyogó fényében volt látható. A berlini kir. csillagvizsgáló intézet igazgatója, *Foerster* tanár is azok nézetéhez csatlakozik, kik a tüneményt a jvai vulkánok kitöréséből magyarázzák. A porosz hivatalos laphan többi közt ezeket írja:

A Szunda-csatornánál, Szumátra és Jáva közt történt nagy vulkánikus katasztrófa nemcsak parányi ásványos porrezeket dobott föl a legfelső légrétegekbe, a mi a szokatlan derengéseket előidéz, hanem az ozeánok vizét is oly roppant hullámzásba hozta, hogy a katasztrófa után két nappal az európai partok is észlelni lehetett. Ama vulkánikus robbanás rendkívüli ereje azonban újabbán már oly légköri jelenségekben is nyilvánult, melyek az említett portomegneknek az egész földkerekségen való elterjedését még inkább magyarázzák. A Krakatoa legnagyobb kitörése, aug. 27-én reggel, oly hullámzást

lasztás lett volna, hogy időt nyerjenek a még távol levők is. Tiszta miniszterelnök is jelen volt az ülésen, és bele is szólt a vitába. Az elnök végre szavazásra bocsátotta a kérdést: a bizottsághoz akarják-e a főrendek utasítani az üzenetet, vagy a rendes eljárás mellőzésével tárgyalni? A jegyzők csak nagy nehezen tudták számlálni a szavazókat; mindenik más-képen számlálta. Tehát névszerinti szavazást kérték; az is rendetlenül folyt, mert többen „igen”-t mondtak „nem” helyett, s utólag javították ki. Kiderült, hogy az ellenzék többségben van; 257 szavazott, s az egyik számszám szerint 135 ellenzéki szavazat volt 122 ellen, a másik szerint 122—119 ellen. Az üzenetet tehát a bizottságok mellőzésével tüzték ki tárgyalásra, még pedig az e hó 12-iki ülésre. Akkor lesz a döntő csata, a mit már ez az előcsatározás is nagyon érdekesnek mutatott meg.

Ünnepély a zenedében. A nemzeti zenedében e hó 6-án délben ünnepélyesen leplezték le fővédnökének, *József főhercegnek* életnagyságú arczképét, melyet *Vastagh György* festett. Az intézet összes előjárói, s ezenkívül még számosan gyűltek össze. Az ünnepet karének nyitotta meg; ennek szövegét *Várdy Antal*, zenéjét pedig *Paks Ferenc* tanár írta. Majd *Zichy Géza* elnök tartott beszédet, melegen emlékeztetve meg a pártfogóiról, melyben *József főherceg* a nemzeti zenedét részletli. „Arra férfura, — ugymond, — kit e kép ábrázol, egy egész nemzet tekint, hazafisága és nemessége nemcsak büszkeségünk, hanem példánygépünk is, melyet nekünk követni kell és követni fogunk is.” E szavaknál, több ízben megújuló éljenzés mellett, a lepel lehullott a festményről. Ezután még az énekar adta elő *Erkel Ferenc* „Himmuszát”, melyel az ünnepély véget ért. *Graf* Ede lovassági tábornok, honvéd-főparancsnoksági adlatus és *József főherceg* képviselője, az ünnepélyen nem jelenhetett meg, közbéjött akadályok miatt. Az ünnepély befejezésével az igazgató választmány diszhangversenyt rendezett a vigadó kis termében.

A népszerű felolvasásokat rendező egyesület legutóbbi estélyén *Hunfalvy* János érdekesen szőlt a földrendésekről. A nevezetesebb földrendések felsorolása és ismertetése után áttért a földrendések elméletére, vitatva Falb idevágó nézeteit. A föld belsejéről semmit sem tudhatunk biztosan, eddigi adataink nem jogosítanak arra a következtetésre, hogy földünk belseje forrón izzó állapotban volna. Biztos adatokat csak úgy nyerhetünk, ha legalább egy tíz kilométer mély aknákat ásának, a mire föl lehetne használni Európá összes katonaságát és így a munka eltartana vagy 50 évig, ez alatt meggyőződhetnénk a világ, hogy katona és háboru nélkül is meg lehet élni. — A közönség hálás tapsal köszönte meg a felolvasást.

Szobor Tompának. A „Rozsnyói Híradó” felhívja *Tompa Mihály* szülőmegyéjének, *Gömörnek* irodalompartoló közönségét, hogy a jeles költőnek állítson szobrot. Közönség a felhívásra az szolgált, hogy a Sáros-Patakban tanuló gömörmegei ifjak saját kezdeményezésükből gyűjteni kezdek maguk közt a kegyelesek eczára. A felhívás kiemeli, hogy az ügyet a megyének, a törvényhatóságnak kell magáévá tenni.

Gróf Tisza mellszobra. A szegedi színház tervezői és építői: *Fellner*, *Helmer*, *Jiraszek* és *Krausz*, haláljuk elismerésül elkészítették *Tisza* Lajos márvány mellszobrát *Tilgner* bécsi művésszel, s felajánlották Szeged város hatóságának, mely a színház emeleti csarnokában helyezi el.

A Szunda-csatornánál, Szumátra és Jáva közt történt nagy vulkánikus katasztrófa nemcsak parányi ásványos porrezeket dobott föl a legfelső légrétegekbe, a mi a szokatlan derengéseket előidéz, hanem az ozeánok vizét is oly roppant hullámzásba hozta, hogy a katasztrófa után két nappal az európai partok is észlelni lehetett. Ama vulkánikus robbanás rendkívüli ereje azonban újabbán már oly légköri jelenségekben is nyilvánult, melyek az említett portomegneknek az egész földkerekségen való elterjedését még inkább magyarázzák. A Krakatoa legnagyobb kitörése, aug. 27-én reggel, oly hullámzást

okozott a légkörben, melyet öt-hat napon át az egész földön észlelni lehetett a legelső mérő ingadozásán. A berlini kir. meteorológiai állomás finom eszközei és mérései a vulkánikus tünemény e hatásait meg-lepő mértékben mutatták. A jávai vulkánkitörés által fölvert első levegőhullám Berlimbe 10 óra múlva ért el, mielőzt az lehet következtetni, hogy a hullám oly sebesen haladt, mint a hang. Mintegy 16 óra múlva újra hasonló légsúlymérő-ingadozás állott be; azért oly későn, mert e hullám kerülő-úton, Amerikán át jött. A Krakatoa által okozott léghullám 36 óra alatt kerülte meg az egész földtekét, a hullámnak elég ereje volt a földet háromszor-négyszer megkerülni és mindig oly ingadozást okozni a légsúlymérőben, mely az egész légköri nyomás egy ötszázad részének felel meg; mielő következtetni lehet az óriási erőre, mely az izzó gázokat és a vulkánikus portomegket a légkör legmagasabb részeibe fölroptatja.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEINK:

Félévrre (január—június)

A Vasárnapi Ujság ... 4 ffr — kr.
A Vasárnapi Ujság a „Világkronikával” együtt 5 — — —
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdoságok ... 6 — — —
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdoságok a „Világkronikával” együtt ... 7 — — —
Az előfizetése a „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdoságok” kiadó-hivatalába Budapest, egyetem-utca 4. sz. küldendők.
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdoságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz. a.)

A Franklin-társulat hírlap-kiadó hivatalában (Budapest, egyetem-utca 4. sz.) megrendelhető:

„Képes Néplap és Politikai Híradó”
a legolcsóbb újság a magyar nép számára.

A Képes Néplap egész évre ... 2 ffr
A Képes Néplap a Világkronikával együtt ... 4 ffr

A „Világkronika”, mióta bővített terjedelemben jelen meg, eddigi közleményei mellett állandóan nagyobb elbeszéléseket és regényeket is nyújt olvasóinak. *Igy Verne Gyula* kitűnő francia írónak már három érdekesítő új regényét közölte minden számban egy-egy képpel s egy ily új regény közlő jövedre is. — A *Világkronika* ezen felül, mint hetilapjának közleményeinek kiegészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdeklő eseményeket, az azokban kiválóan szereplő személyiségeket népszerű nyelven írt magyarázatokkal kísért képekben mutatja be; közlő tájékoztató cikkeket, utrajutakat, nép- és tájismertetőket, szemléltető jelentéseket, a hazai és külföldi közérdeklő mozzanatokról, találmányokról, fölfedezésekről, ugy szintén mulatózó apróbb közleményeket, közhazsnu tudnivalókat, stb.

A „Jogtudományi Közöny” január 11-ik; (2-ik) száma a következő tartalommal jelent meg.

A hitelesítési kényszer és az ügyvédi kar. *Toth Gáspár* selmezi ügyvéd. — *Bírói* szervezeitink reformkérdése. *Dr. Payer László* budapesti ügyvéd. — *Jogirodalom*: Die Lehre von den Staatenverhältnissen. Von dr. Georg Jellinek. *Dr. Nagy Ernő* nagyváradi jogakadémiai tanár. — *Törvénykezési Szemle*: A megtámadási jog kijátszása a cselelőjárásban. *Honrich József* pozsonyi kir. törvényszéki bírótól. — *Különfűt*.

MELLEKLET: Curiai Határozatok. — A budapesti kir. tábla elvi jelentőségű határozatai. Kivonat a Budapesti Közönyből.

HALÁLOZÁSOK.

KOLBENHYER FERENCZ soproni evang. lelkes, Arany Toldi-trilógiájának derék német fordítója, nagy tiszteltetben élt egy lelkipásztor elhunyt Sopronban 74 éves korában. Idegen föld fia volt, 1810-ben született Szilédiában, Bielitzben. De tanulmányai egy részét már Eperjesen végezte. Eperjesen választották meg lelkesnek is 1845-ben; s azóta köztünk élt, s tolmácsa lett a magyar költészet legnevezeteseb remekének, melyből az utolsó részt, „Toldi szerelmét” már betegesen fordította le. A német költészettel maga is foglalkozván, méltó alakban adta át a nagy művet egy idegen közönségnek. Egy napját nagy fejtárgalommal töltötte el fiának, *Ferenecznek*, jeles képzettségű műtörpésznek halála, s azóta folyvást betegeskedett. Halála széles körben keltett nagy részvétet, és Sopronban a temetésnél meghatón nyilvánult a gyász.

RÁTH IMRE, a teheráni osztrák-magyar követség egyik attachéja, elhunyt e hó 3-án, néhány napi betegség után, hazugmában, 28 éves korában. Budapest főpolgármestere, *Ráth* Károly jeles kétzettségű és a diplomáciai pályán nagy remények közt megindult fiát veszté el benne. Távol a hazától, Persia fővárosában érte utal a váratlan halál. Csak nyomában elején érkezett *Ráth Imre* Teheránba, s azóta minden hízet irt szüleitnek, migsem e hó 6-án a külügyminiszter utján elhunytának híre jött meg. Az ifjú *Ráth* a bécsi kelti akadémián végezte tanulmányait, s a legjobb növendékek közé tartozott. Mint attaché

a konstantinápolyi nagykövetségénel is volt alkalmazva. *Rudolf* trónörökösét egyiptomi és jeruzsálemi utjában szintén elkísérte. Mindenki szép jövőt jósolt a komoly és lelkiismeretes ifjúnak. A melyen süjtött apa iránt átlános a részvét. *Rudolf* trónörökös, *József* fellejez és a nagyródelmü atya előtt. A holttestet Budapestre szállítják, hogy hazai földben aludja örök álmát.

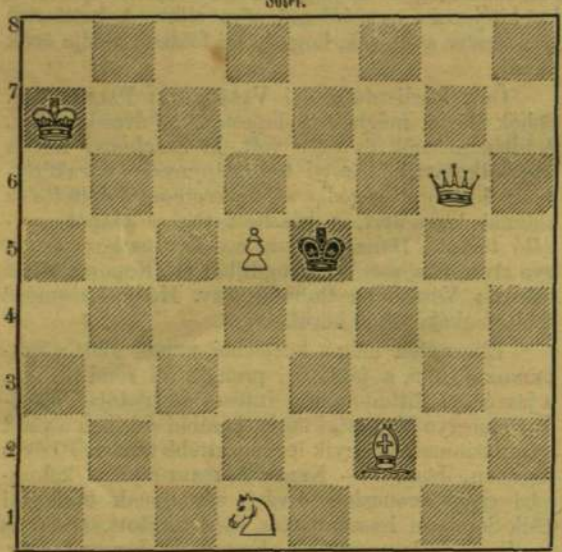
Özv. *kézi-vásárhelyi VÁSÁRHÉLYI PÁLNÉ* szül. Sebők Mária, meghalt Budapestben, 83 éves korában. A híres mérnök özvegye volt, ki *Széchényi* István nagy alkotásaihoz annyi tudományával és szakértelemmel nyújtott segédkeztet, nevezetesen ő építette az auldai híres utat, s készített ma is alapul szolgáló tervet a Duna és Tisza szabályozásához. Özvegye elvonulva, szerény nyugdíjából él. *Koporsóját* két leánya: *Vásárhelyi* Ilona és özv. *Hódy* Lajosné, s több unokája álltak körül.

Elhunyt még a közelebbi napok alatt: *Ströckinger Imre*, a jászvári premonstri rend priorja, a jászvári hittudományi intézet igazgatója, *Abauj-Tornanegy* bizottsági tagja, korábbi éveiben a rend gymnáziumainak egyik legképzettebb tanára, 70 éves korában; *Jászón*. — *NEMES ANICZET* atya, a kolozsvári szent-ferenczek 6-vári zárdájának tagja, ki Csik-Somlyón huszonnyolc évig tanított, 48 éves korában, Kolozsvárt. — *EBERHARD JÓZSEF*, nyug. királyfalvai plebánus, hosszas szenvedés után, Szombathelyen. — *ISCZE György*, Kovászna ref. lelkesje, 61 éves korában. — *Dr. KRISZ Antal*, Rozsnyó város köztisztelői veterán orvoska, ki élénk részt vett a közéletben; a negyvenes években s később összekötésében állt *Kossuthal*, *Teleki Lászlóval*, *Vörösmartyval*; 71 éves korában. — *VARGA LAJOS*, ügyvéd Hajdú-Böszörményben, s e városnak volt képviselője, 66 éves korában. — *WITTELSBACH KÁROLY*, nyugalmazott főhercegi igazgató, 65 éves korában, Pécsen. — *DUKAI TAKÁCS JÓZSEF*, Vasmege egyik földbirtokosa, 51 éves korában, Szombathelyen. — *THALER JÁNOS*, petrozsényi nyug. kincstári pénztárnok, Szászvárosban. — *ALTER EDE*, az „Alter és társa” ismert fővárosi cég főnöke, ki nov. 30-án öngyilkossági kísérletet követett el, de az orvosok kivették fejből mind a három golyót, azonban több föl nem gyógyulhatott. — *MAGYAR KÁROLY*, földbirtokos és ügyvéd, ki súlyos betegsége következtében mérgegelvett véget életének, Budapestben. — *BATIZFALVY BÉLA*, aszélés körben ismert dr. Batizfalvy Saumu orvos egyetlen fia, ki piztolylal vetett véget ifjú életének. — *SOLTZ ANDRÁS*, békés-szentandrási községi orvos. — *MANHOLD ANTAL*, miniszteri számtiszt, 37 éves korában, Liptó-Szentmiklóson. — *JANKOVICH LAJOS*, ügyvéd, 78 éves korában, Budapestben. — *BUCSKI FERENCZ*, a hasonló nevű volt országgyűlési képviselő és író édes atyja, a háromszéki Angyaloson. — *VLÁD JÁNOS*, lugosi ügyvéd, Budapestben. — *WRANA VENCZEL*, Pancsova egyik legvagyonosabb polgára és gőzmalom-tulajdonos. — *MÁG GYULA*, ügyvédjelölt, 24 éves korában, Nagy-Váradon. — *GOLDSTEIN DAVID*, fiatal kereskedő Zomborban, s temetésén menyasszonya vitt a koporsó után koszorút, pedig leány és fiatal ember féltájt, a temetésben nagy nagyrája mondott bánatos búcsúbeszédet. — *MIRÁN ZSIGMOND* nak, a budapesti honvédegyetel főjegyzőjének 12 éves és egyetlen fia, hosszas szenvedés után. — *POLÁKOVICS MÁTYÁS*, ügyvéd s a megyei írvászek volt elnöke, Zomborban.

FREYSINGER GYÖRGY szül. Torday Karolina, Freysinger Lajos vézi kir. közjegyző édes anyja, 67 éves korában, Vácon. — *BOZOKY JÓZSEF* szül. Keszehózi Palásthy Francziska, 34 éves korában Kun-Szent-Mártonban, négy árvaít is hagyva maga után. — *ÖZV. KORONAY JÓZSEF* szül. Strobl Ludovika, 87 éves korában, Pécsen. — *CSUBA ISTVANNÉ* szül. Nemthly Paulina, 68 éves korában Szobránczon. — *VINCZE FERENCZ* szül. Reiszberger Paulina, fővárosi háztalajdonos, 47 éves korában. — *Id. LUDVIG JÁNOS* szül. Schindler Borbála, 72 éves korában, Budapestben; ugyanítt *NICHOLSON MARIKA*, *Nicholson W.* Fülöp gazdasági gépgyáros egyetlen leánya. — *SZABÓ GÉZÁNÉ* szül. Teleudij Julia, Eperjesen. — *GEDRÖK ISTVÁNNÉ* szül. Földessy Jefeje, 60 éves korában, Nádason. — *DANKÓ ISTVÁNNÉ*, kisdéldő igazgató neje, Szombathelyen. — *WIKLER MARIKA*, a vesprémi postafőnök leánya. — *FABRY FERENCZ* szül. Varga Róza, 47 éves korában, Debreczenben; ugyanítt *HUSZKA LÁSZLÓNÉ* szül. Wagner Róza, 25 éves korában; *KÁDÁS ILONA*, öz. *Kádás Jánosné* 23 éves leánya. — *KECKSMÉTHY ZSIGMOND* szül. Gelich Teréz, 62 éves korában, Nyitra. — *ÖZV. EMBER TIVADARNÉ* szül. Theodorovits Mária, 76 éves korában, Nagy-Váradon; ugyanítt *ÖZV. CZERNÉP JÓZSEFNÉ* szül. Papp Alojzia, *K*

SAKKJÁTÉK.

1256. számú feladvány. Arthur W. J. Mc-től. A «South Australian Chronicle» feladvány-tornájában I. díjat nyert.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1251. sz. feladvány megfejtése.

Megfejtés. Világos. Sötét. 1. d3-d4. e7-e6. 2. d4-d5. e6-d5. 3. Kd8-e7. d5-d4. 4. Hc6-b4. d5. 5. Hb4-d3 mat.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Filöp József. Nagy-Dobronyban: Németh Péter. Budapestben: K. J. és F. H., Andorfi Sándor. Szatmárnóti: Vass János. A pesti sakk-klub.

Hibaigazítás: A 1252. számú feladványban Hofman Prigyesztől c6-ra sötét gyalog állítandó.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

I. M. Most sem a túlságos tömörség a hiba, hanem egyéb. Egyikben (Bedőné) az, hogy nem tudjuk: valóban megölte-e férjét, vagy csak rémálmában képzeleli — a vers eleje ugyanis nem ad helyet az

Egy hatzson hasábrótt petisov, vagy annak helye észteror iगततततत 15 kr.; többszöri iगतततत 10 kr. Bélyegdíj külön minden iगतततत után 30 kr.

előbbi főtvevénnek, később mégis úgy látszik. Aztán az az ágyba menés, ily helyzetben, nagyon is durván van oda állítva; végül pedig a mennykésapás nagyon is dous ex machina-kép hozza meg a bűnhődést. A menyőki ártatlanokat is megüthet; költői igazságszolgáltatásnak azt el nem fogadjuk. — A másikban (Anis anyó) egy a törvényszék elé tartozó büntény, kellő lélektanilag megalapítás nélkül, van oda-veve. Balladát írni nem oly könnyű dolog.

N.-Váradi. P.-i. Közlebbi számaink egyikében fogjuk közölni. A másik dologban is kívánata szerint járunk el. Z. Sz. L. Egyik sem válik be. Az első, a hosszabbik, nagyon is az elmékedő iányba csap s költői szárnyalással nem bírja. A másik («A színész») a mellett, hogy harmincz-negyven év előtti állapotokat rajzol, az akkori hangon és modorban, pongyola is egész a prózáiság g. Egyebekben kitartást és szerencsés sikert kívánunk.

Románusz. Szeretkezém. Csinos forma; de a főhősnőz rimjáték, tartalom nélkül, nem sokat ér. Itt pedig a tartalom vajmi vékony!

Epigrammák I-III. Egy csöppet sem epigrammák. Nem említe, hogy formájuk a dalé, egyikben sinos epigrammával él.

A vándor. Öreg embertől elég jó; érdekel olvastuk. De a mai kor izlésének nem felel meg s azért jobb, ha — csak magunknak tartjuk.

Nem közölhetők. Tél és tavasz. Örök szerelem. — Bűnök I-6. — Rego a fekete köszikéről.

HETI NAPTÁR. Január hó.

Table with columns for Day (Nap), Catholic and Protestant (Katholikus és protestáns), Old-New (Öreg-Új), and Israelites (Izraelita). It lists religious events and dates for January.

Tartalom.

Szöveg: Sándorfi József. 1765—1824. K. Nagy Sándortól. — Emlékezés gróf Mailáth Henriettére. Dal a boldog Jettiről. Hegedűs Istvánról. — Székely támad, székely bánja. Történeti beszély a XVII. századból. Irta P. Szathmáry Károly. — A Colorado canyonyai. — A győztes Bertók. Elbeszélés. Irta Sienkiewicz Henrik. Lengyelből fordította: Csopely László. — A kirgizek életéből. Irta Thury József. — A papírásokról. — A szudáni harcokról. — Egyveleg. — Zwingli Ulrik. — Kihalt emberfajok. H. P.-tól. — Az

első fog. — Laczi-konyha. Bolgár Emittől. — Irodalon és művészet. — Közfizetések és egyletek. — Mi újság? — Halálhírek. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Sándorfi József. György festmény után Bízó Géza. — Az első fog. Gyárfás Jenő festménye. — Tájékir a Colorado felső vidékéről. — A szudáni harcokról: Monierie szuakkini angol konzul meggyilkoltatása a tonkeri összejövetelénél. — Zwingli Ulrik.

Szines és fekete selyem Grenadines, méterje 95 kr., egész frt 8.70 (10 különb. minős.) szállítattal egyes öltönyökre valamint egész végben vármintesen a háza Henneberg G. (kir. udv. szállító) selyemgyári raktára által, Zúrrichben. Minták póstafordultával. Levéldíj a Svájcba 10 kr.

1883-ki Bittner-féle Conifera-Sprit mindenekelőtt kintinik zamatossága és finomsága által s miután e készítményben semmiféle mesterkétség nincsen, jószág tekintetében felülmúlja előbbi évfolyamait. Tíz éves fennállása óta e szer mint legbiztosított eszköz beteg- és gyermekszobákban, ugyszintén mint balzsamos-fenyves belézés-gyöngyökellékek és mellbetegek számára, a lakosság minden rétegében meghonosult. A Bittner-féle Conifera-Sprit a múlt évi első nemzetközi gyógyszerkiállításán Bécsben az ezüst díj-éremmel lett kitüntetve. Valódiul a Bittner-féle Conifera-Sprit csupán Bittner Gyula gyógyszerésznél, Reichenauban, Alsó-Ausztriában kapható; Budapestben Török József gyógyszerésznél. Egy palackkal 80 kr.; 6 palackkal 4 frt; a szabadkereszt porlasztó 1 frt 80 kr.

Jó tanács.

Mindazoknak, kik különösen ülő életmódjuk folytán vértörődásra, kólikára, székrekedésre stb. hajlandók, szükséges volna, hogy Brandt R.-féle székely labdacsoq nélkül, melyek előkelő orvosi tekintélyek nyilatkozatai szerint gyorsan s biztosan hatnak — soha se legyenek. E hasznos házi gyógyszer minden gyógyszerárban megszerezhető 70 kr-ért egy dobozzal. Valószínűleg mellett bizonyit a doboz címlapján lévő fehér kereszt vörös mezőben s Brandt R. gyógyszerész névaláírása.

Kiadóhivatalnak számára hirdetményeket elfogad BÉCSBEN: Dukos M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelk A. Stubenbastei 2.

Dolinay Gyula

tisztelettel felhívja a t. közönség figyelmét ifjusági vállalataira.

1. Hasznos Mulattató 12-ik évfolyam.

Képes lap a mindkét nembeli olvasni szerető ifjuság számára. Megjelen havonként kétszer, 40 oldalra terjedő tartalommal, díszes kiállításban, számos képpel, borítéka füzve. Ujvelel 12-ik évfolyamára lép. Az eddigi kiváló irói erők támogatják továbbra is az ifjuság e régi közönyét, mely tizenegy év óta országszerte oly általános közkevelésre tett szert az értelmes ifjuság körében. Előzetes ár negyvedre 1 frt, félve 2 frt, egész évre 4 frt. — Iranyalmékként kopezi a «Magyar királyok és hősök arcképcsarnoka», melyből már idáig 23 iv jelent meg, s e tőmeg 65 kr. ráfizetéssel megszerezhető. — Uj évvel érdekes közlemények új folyam kezdődik.

2. Lányok Lapja 10-ik évfolyam.

Képes közöny a fejlettebb korú leányvilág számára, kiárolag ifju olvasónői igényeinek alkalmazott kintin olvasmányokkal. Ujvelel 10-ik évfolyamára lép. Megjelen számtalan szép közleményvel, díszes képekkel havonként kétszer két íven, egészén két borítékkal. E lappal szintén megrendelhető a «Magyar királyok és hősök arcképcsarnoka». A «Lányok Lapja» előzetes ára: negyvedre 1 frt, félve 2 frt, egész évre 4 frt. — Ujvelel rendkívül érdekes közleményekkel új folyam kezdődik.

3. Magyar királyok és hősök 94 király és hős 65 kr.

Páratlanul élő a vállalat, mely magában foglalja összes királyainkat... az erdélyi fejedelmeket... a kiválóbb nádorokat... a nagy hősöket és haraktakat. A díszes arcképekhez tartalmaz élet- és jellemrajzok vannak írva. Idáig már 23 íven 94 kép és ábrázolás jelent meg, és mindent azok, kik előzetesen «Hasznos Mulattató» vagy «Lányok Lapja» 65 kr. bántalatos csekély árért bérmentesen küldve szereshetik meg, a folytatások pedig teljes befizetésig, mint mellékletet, ingyen küldenek a lappal. Jelenleg a Mária Terézia Kornal járunk, s így látható, hogy most már a mi gyorsan közeledik befejezéséhez, mi a közbene néhány uralkodó, az 1848-9-iki szabadságharc nagy alakjaival, a legújabb kor kiváló férfiival s végül Ferencz József uralkodónk arcképeivel követhetik be. Utóljára díszes címlappal s áttekinthető tartalom jó az egészhez, hogy pompás kötetet lehessen foglalni, mely kötet a történelem képes albuma lesz. Valódi

nemzeti arcképcsarnok

Ily olesó és ily nagybecsű hazafias mű még nem létezett az ifjuság é a nép számára. — 65 kr-ért 23 íven díszes kiállításban... a történelem 94 alakjának arcképeivel és életrajzaival... a folytatások pedig ingyen!... Ismételten meggyőzendők tartjuk, hogy e történelmi mű csakis valamelyik lapunkkal egyúttelen rendelhető meg. Külön semmi áron sem kapható. Kérjük, hogy a kiadásra időben szánjanak, s a kiadásra lapjainkkal egyúttesen szereshetik meg. Kiadóhivatal Budapest, zöldfa-utca 32.

Bécs! Páris! London!

Halljátok és csodáljátok. A vagyonbuktott «Nagy Anglo-Britt esztigyrár» tömegközönségre az összes árakat meg a becsáron is sokkal alább eladja. Az esztigyrár előleges beküldése vagy 8 frt 70 kr. utánvétele mellett igen csinos ét- és dessert-service a legfinomabb angol-ír esztigyrárból (mely előbb 40 frtba került) kapható. Minden megrendelő az évveszközök fehér színének megmaradásáról szóló 10 évi kezesség iratot nyert.

- 6 táblakés, jeles asztalpengével.
6 valódi angol-britt esztigyrár.
6 masszív ang. britt esztigyrár evő-kanál.
6 f. ang. britt neh. esztigyrár kávé-kanál.
1 db. ang. britt neh. esztigyrár leves-szedő.
1 mass. ang. britt esztigyrár tejszedő.
6 jeles ang. britt esztigyrár szálkény.
6 mass. ang. britt esztigyrár dessert-kanál.
6 valódi ang. britt esztigyrár csésze-gyertya-állvány.
1 jeles hars- vagy cukortartó.
6 szép masszív tojás-tálca.
6 legfin. ang. britt esztigyrár tojás-kanál.
1 pompás ang. britt esztigyrár felszolgáló tálcá 30 ctm. hosszú
1 legfinomabb leaszűrő.
2 díszes salongyertyatartó.
61 darab. — 8 frt 70 kr.

Dr. FARKAS MIHÁLY. Első kötet: Földmívelés. Ara füzve 1 forint 20 krajczár o. ó. Második kötet: Állattenyésztés sajtó alatt van. MORITZ STERN, Wien, Wollzeile 22. Tisztító por a főnebbi évveszközökhöz nalam kapható. Egy doboz ára 15 kr. Fiókok: Páris és Londonban. 1044

Ausztria és Magyarország összes lakosaihoz! Sürgető felszólítás

Kunzschmidt János Károly 121 év óta fennállott nagy üzletbizátság örökösödési felosztása miatt az örökösök a legutóbb tartott ülésen azon határozatot hozták, hogy az egész árúkeszletet csupán a nyers anyag beszerzési árán, tehát majdnem ingyen eladják, csak hogy a helyiségek lehető gyorsan kiürüljenek s áradhatók legyenek.

Következő árúk vannak még készletben: 4500 darab női ing legfinomabb angol chiffonból és valódi sivezi himzés-beitékekkel, egy valódi mülműzés; darabonként 1 frt 50 kr. Tuzatonként 16 frt 50 kr.

1500 darab női éjjeli corset, ugyanolyan minőségű, nagyon hosszú s egész hosszán sivezi himzés-beitékekkel, fölöttéleg elegáns kiállítású. Díszes darab minden nőnek, darabonként 1 frt 50 kr. Tuzatonként 16 frt 50 kr. Ugyanazok nehéz barcbelből, druja 1 frt 60 kr.

5000 darab női alsó-zoknya legfinomabb sűrűre vászorból valódi sivezi sejtven sávokkal díszítve, darabonként 1 frt 40 kr. Tuzatonként 15 frt 50 kr. Ugyanazok vöröses-estonból dronként 1 frt 50 kr. Tuzatonként 16 frt 50 kr. Ugyanazok nehéz nemzedől, díja 1 frt 75 kr. Ugyanazok legfinomabb és legnehezebb postaból legfinom, pamutkal himzeve és körül plüssözve fodrokkal és kispikézve, díja 2 frt 50 kr.

250 tuzat női nadrág legfinomabb barcbelből, gazdagon díszítve, csipkészetlen, teljes nagyságu, páronként 1 frt 25 kr. Tuzatonként 14 frt.

3560 darab férfing legfinomabb angol chiffonból, 4-szeres mellet, sima vagy himzett és tetészes szerinti nyakbőségű, darabonként 1 frt 50 kr., tuzatonként 16 frt 50 kr.

1500 tuzat damasz asztali pariturok, virákokkal átszőve; egy abrosz, és 12 sivezielté 2 frt 85 kr. Minden házában nélkülözhetlen s eszáléloságú.

3000 tuzat török törülköző kézen beszegeve, minden darab külön öszelajtogatva, vörö eszikkal és hosszú rojttal, kal ellátva, legfinomabb piqurözva, pompás szépségű. Tuzatonként 3 frt 75 kr.

3000 darab nagy női kendő legfinomabb berlini pamutból szőve, hosszú rojttal és legvalógtatottabb, lespompásabb és legdivatosabb színekben, u. m. skót, török, szürke kék, fehér, fekete, kockás, vörös, barna, stb. stb. darabonként 1 frt 30 kr., tuzatonként or. 12 frt 50 kr.

400 db uti plaid, roppant nagy és vastag legnehezebb, legpuftosabb szőve, elegáns angol mintákban, u. m. barna, szürke zomancos, nehéz rojttal; roppant hosszúságú és széleségű folytatón, öltönydarab, uti takaró, ágyterítő, női szővel gyantánál alkalmazhatók, s még 20 évi használat után is belőlük 2 elegáns öltözet készíthető; általuk felső kabát, esztigyrár, női palotát teljesen nélkülözhetők; I. minőségű előbb 15 frt, most csak 5 frt 85 kr. II. minőségű előbb 12 frt most csak frt 4-85 díja.

300 vég házi vászon, teljes 30 róf; legjobb, legnehezebb, legjelesebb gyártmány, házi használatra; 1 vég 5 frt 50 kr. A gyapjú ára roppant emelkedik, a vászon nem sokára meg egyszer annyiba fog kerüli; minél fogva mielőbbi megrendelés mindenkién ajánlatik.

500 db. selyem ágytakaró, legnehezebb lyoni shappelyemből, két fehér vörös és sárga eszik; díja 4 frt bántalatos olesó.

220 tuzat selyem vesebűdő legnehezebb lyoni selyemből, minden színben, minden db. más színben; nyakkendőkre is használhatók; csak frt 3.50 tuzatja.

350 gobelin készlet, két legfinomabb ágyterítő és asztalterítő, bársonybolttal, színvignettek pompás kivitelben az egész készlet, azaz mind a 3 db. ára együtt csak frt 7.50

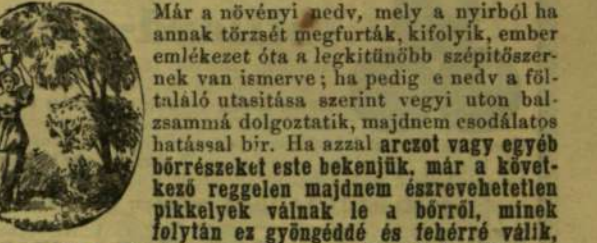
5000 tuzat lepedő, jó súlyos bőrvászonból, sokéletes még a legnagyobbná gyatra is, varrás nélkül, dronként 1 frt 35 kr., tuzatonként 16 frt.

Mindenki a ki egyszerre legalább 15 frt értékű vásárol, ráadásul, tehát ingyen kap egy svájci órárt hosszú láncszal, francia aranybron-plasztikból, melynek rontos járásáért 2 évi jótállás nyújtatik. 8208 Készpénz melletti megrendelések (posta-utalvány vagy cs. kir posta-utalvát melletti is) az alulri czég által teljesíttetnek

Erbschaftsverwaltung RABINOWICZ, Bécs, II. Schiffamtsgasse Nr. 20.

KOPASZSÁG, a haj öszülése és korpaépződés ellen a napoként érkező bizonyítványok és készpénz iratok tanúsága szerint egyedül jónak bizonyult szer a TANNIN-OLAJ Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Sziveskedjék számomra Dr. Moras Tannin-olajból meg egy nagy palackkal küldeni. E szer hatása oly kintinó, hogy a hajam hullása teljesen megállt, s a sűrű nlan-növes immár látható is. Bécs, 1880. január 5-én. Wagner Vilmos. First J. gyógyszerész urnak Prágában. Szerencsénem ezrem magamál Onnel közölnöm, hogy dr. Moras Tannin-olaját két év óta tartó hullásait teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szep hajamat ismét visszatnyerem. Mariborod, 1879. aug. 18-án. Zarembska Mária. Tekintetes uram! Harminceves embernek kopasz fejét birni nem valami kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifju agyagytán volnék. E szer nehány hét alatt csodát tett rajtam, mi mindazok, kik ismernek, bizonyítanak. Elműlőgve kérem stb., stb. Bukova, 1880. jan. 9-án. Drtikol János ur jószágkezelő. Kapható 2 és 1 frtos palack-kban. Főletét Magyarország számára Török J. gyógyszerész, Budapest. Pestben Pócsyban Pistor, Felix gyógyszerész, Temesváron Tarcazy József gyyszert, Zágrábon Mittelbach Zsigm. gyyszert.

nyir-balzsama.

Már a növényi nedv, mely a nyirből ha annak törzsét megfúrják, kifolyik, ember emlékezet óta a legkintinőbb szepítőszereknek van ismervé; ha pedig e nedv a földaláló utatitása szerint vegyi uton balzsammá dolgoztatik, majdnem csodálatos hatással bír. Ha azzal arczot vagy egyéb bőrrészeket este bekenjük, már a következő reggelen majdnem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, minek folytán ez gyöngyöddé és fehérré válik.

E balzsam kisimítja az arczon támadt redőket és himlőhelyeket, fiatal arczsantit ad; a bőrnök fehérséget, gyöngyödséget frisseséget kölcsönöz; a leg-irődebb idő alatt a szepítő, máj-foltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtájkát és minden egyéb bőrrszenyvet eltávolít. Egy korával használati után egyéttal együtt 1 frt 50 kr.; postán küldve 10 kral több. Fő letét Magyarország számára: orok József gyógyszerésznél, Budapest király-utca 12. szám; Pócsyban Pistor, Bódog gyógyszerész, Temesváron Tarcazy József gyögyész, Zágrábon Mittelbach Zsigmond gyógyszerésznél.

1884. január 85. sz. 1884. január

BUDAPESTI SZEMLE

A M. Tud. Akadémia megbízásából szerkesztő GYULAI PÁL.

TARTALOM:

I. Frigyes Vilmos, porosz király. (L.) — Ballagi Aladártól. A kereseti és ipari adó fejlődése és mai állása Franciaországban. — Lukács Belától.

Az elektromosságról. (L.) — Kont Gyulától. A nyelvhibák és teendőink. Szarvas Gabortól. Anya és grófné. (L.) Regény Pálffy Alberttől. Költemények: A hámosi völgyben. Lévy Józseftől. Amor. Propertius után, latinból. Csengery Jánostól.

Értesítő. Csánki Dezső: I. Mátyás udvara. — Czögler Alajos: A physik története életrajzokban. Lengyel Istvántól. — Joseph Hatton: Journalistic London. — r. — Hatzás magyar nemzeti dal. — Egy névtelen levele a szerkesztőhöz. (V.) —

A BUDAPESTI SZEMLE, mely eddig évenként hatszor jelent meg 80—90 ivnyi tartalommal, 1881 január 1-től kezdve havi szemlévé változott át, s megjelen évenként tizenkészszer 120 ivnyi tartalommal, az eddigi előzetési ár mellett.

A Budapesti Szemle tájékozni igyekszik a magyar közönséget az eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy követőt kíván lenni egyfelől a szaktudomány és a mivel közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett lehető széles tért nyit a nemzetgazdasági közleményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottsagától támogatva.

Megjelen évenként 12-szer 10 ivnyi havi füzetekben. Előzetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félve 6 frt. Előfizetéseket minden könyvtáros elfogad. Bécsben, Szelenki György es. kir. egyet. könyvtáros, I. Stefansplatz Nr. 6.

Az előfizetési pénzek az alulri társulat kiadó-hivatalába küldendők be, vagy a könyvtárosokhoz, a kik szintén föl vannak hatalmazva elfogadásukra.

FRANKLIN-TÁRSULAT, magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapestben.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárosnál kapható — az osztrák tartományok számára Szelenki György es. k. egyet. könyvtárosnál Bécsben, I., Stefansplatz Nr. 6.

EGY ÉVIG MONDURBAN.

KARCOLATOK AZ EGYÉVI ÖNKÉNYES-ÉLETBŐL. IRTA KACZIANYI GÉZA (GYALOGHUSZÁR).

Ara füzve 1 forint osztr. ért.

Tartalom: Újoneozás országszerte. — «Mikor engem a főorvos vizitált». — Az első nap mondurban. — Az első «abrikolás». — A «gyatra frájbeligeas». — Szolgálásban. — A tanár-tiszt. — «Übunxmars». — A cakkumpakk. — Baka szakácskönyv. — Cógus cipő a cágban. — Hadgyakorlatok a király előtt. — Mozgósvita. — Az első nap és az első éj. — A derventi kerek erdő mellett. — Az első kivégzés. — Török ur Maglajban. — Elhagyatva, egyedül. — Az utolsó vér. — «Frájter ur nyúl». — Had-i Loja. — Szerajevó. — A kis Curry. — Posta-fedezeten. — Karácsonyunk a bosnyák földön. — Tisztí vizsga. — Az utolsó nap mondurban. — A hadnag ur.

Kitünő illatszerek, a Victoria-illatászat különlegességei. YLANG-YLANG DE MANILLE. CHAMPACCA DE LAHORE. MELATI DE CHINE. PARIS: Rigaud & Cie, 8, rue Vivienne.

MARTINY H. Budapest, váci utca 19. sz. Tájt áruit. Valódi Hóltz-féle komáromi pipaszárak egyedül raktára. Árjegyzékek franco ingyen.

Mezei gazda népszerű vezérkönyve. A mostani viszonyokhoz alkalmazva. Földbirtokosok, gazda tisztek s földmivesek használatára; de kiváltképen a magyar földmivelő nép számára; különös figyelembevételével annak, miképen lehet és kell a gazdaságot czélszerűen rendezni, lehető legjövődelműzőbb fokra emelni és csinosítani.

Dr. FARKAS MIHÁLY. Első kötet: Földmívelés. Ara füzve 1 forint 20 krajczár o. ó. Második kötet: Állattenyésztés sajtó alatt van.

A MOHAI ÁGNES FORRÁS hazánk egyik legszénsavdusabb SAVANYÚVIZE kitünő szolgálatot tesz főleg az emésztési zavaroknál s a gymornak az idegrendszer bántaludin alapuló bajában. Edeskaty L.

ESZTIKE KISSASSZONY PROFESSZORA. REGÉNY. IRTA PÁLFFY ALBERT. Két kötet. Ara füzve 3 frt. — Egy vászon-kötetbe kötve 3 frt 60 kr.

Legujabb szabad. billard-golyók.

Alulírott bátorokkik tisztelttel tudatni, hogy sok évi fáradság után sikerült nekem... billard-golyókat készíteni, melyek jószág és tartósság tekintetében minden eddigi messze fölülmulnak.

KÖRHÖGES ELLEN

Dr. FÁYKISS 1237 szepesi kárpát-növény-kivonata egy üveg, használati utasítással 75 krajczár. szepesi kárpát-növény-cukorkák egy skatulya, haszn. utasítással 35 kr.

Gratis u. Franco... erhalt Jedermann die von einem Spezialarzt verfasste BROCHURE über KÖRPER-SCHÖNHEITS-PFLEGE.

A MAGYAR NEMZET TÖRTÉNETE

REGÉNYES RAJZOKBAN. NEGYEDIK KIADÁS. Irta JÓKAI MÓR. TIZENHÉT KÉPPEL. Ara füze 2 frt. Vászomban kötve 3 frt.

Krausz & Co. cs. kir. szabadalm. géppára Bécs, (Währing) ajánl: ángasztó-gépeket, dugaszoló-óránként 800-1000 palackot, palack-körök nélkül. Megrendelhető mind, nagyságú üveghez 12 forintból 50 frtig. Szűrő-készletek alkalmasak minden folyadékhoz, 12 főtől 30 frtig. 7661

Kincsem-sorsjáték.

Ezzel figyelmezteljük a közönséget, hogy a sorsjegyek háttára nyomtatott határozmányok 2. §. értelmében, a Kincsem-sorsjáték nyereményeinek kiszolgáltatási határideje e hó 29-én lejár.

VASÁRNAPI UJSÁG. 3-IK SZÁM. 1884. BUDAPEST, JANUÁR 20. XXXI. ÉVFOLYAM.

Előfizetők föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt... POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre... 6 +

A FÖRENDIHÁZBÓL.

MAGYAR főrendiház talán a mióta fennáll sem volt olyan népes, mint e hó 12-ki ülésén. A keresztények és izraeliták között, valamint a külföldön kötött polgári házasságról szóló törvényjavaslat napirenden, immár másodikban, miután az a főrendi első alkalommal hat szótöbbséggel visszautasították és a képviselőházhoz visszaküldték.

Ellenben a római katolikus magas klérus, az aktív politika teréről 1867-ben lesodort ó-konzervatív magnások s az ifjabb főri nemzedéknek is az a része, mely a kormány iránti ellenszenvéséről ismeretes, a magok részéről szintén mindent elkövettek, hogy saját pártfeleiket megjelenésre bírják s e végből még Ausztriából is fölhívtak többeket, hogy e szavazásra lejöjjenek, azon a czímen, hogy valamely ösük magyar indigenátust s az ezzel járó jogok között a magyar főrendiházban részvételre törvényszerű igényt nyert.

hosszu, sem annyira zajos, mint a midőn először tartották a tárgy fölött tanácskozást. Mindazonáltal emlékezetes fog maradni azok előtt, kik tanúi voltak. A magyar arisztokráciának a főrendiházban ülésel bíró tagjaiból itt volt több mint a fele rész, itt voltak a zászlós urak közül többen, három beteges püspök kivételével az egész magas papság, a megvész és czimzes katolikus, ugy szintén a görög egyesült püspökök, valamint a főispánok. Még a királyi házzal közel atyafiságban levő herceg Koburg Fülöp is megjelent. S az Ausztriában lakó s szavazati jogot rendszerint az osztrák főrendiházban gyakorló indigenák közül is jelen volt három herceg (Windischgrätz, Schwarzenberg, Lichtenstein) és néhány gróf (körtöz Althan, Pergen, Schafgotsche stb.), kik mind a kormány javaslata ellen szavaztak.

Ellinger fényképe után. GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN. GRÓF ZICHY NÁNDOR.

Singerstr. 15. PSERHOFER J.-féle gyógyszerár Bécseben.

Vértisztító labdacsook, azelőtt egyetemes pillának nevezetve, teljes joggal megérdemlik a labdacsook már emerszeren nem bizonyították volna csodálatos határait. A legújabbakban azelőtt, melyben más orvosság használatánál lett alkalmasra, a pillák által számtalanszor és pedig rövid használat után, teljes gyógyulást értek el.

Azok közönsé iratból közlünk néhányat: Waldhofen az Jyba mell. 1880 november 21. Nyilvános közlés. Tisztelt ur! 1868 óta szenvedem aranyeres bántalomban és húgyrekedésben; orvosoltattam én magamat, de minden siker nélkül, bajom mind rosszabbá vált, úgy hogy több mint fél éves használat után, a legújabbakban azelőtt, melyben más orvosság használatánál lett alkalmasra, a pillák által számtalanszor és pedig rövid használat után, teljes gyógyulást értek el.

Tisztelt uram! Szerencsés voltam, védtelenül az Ön vértisztító labdacsoihoz juthatni, melyek nálam csodákat műveltek. Ezek óta szenvedtem följárást és szédülést; egy használat 10 óráig adott az Ön kitűnő labdacsoiból, s e 10 labdacsoi teljes helyre állított hogy csodálatos. Köszönettel kérek újabb 1 tekerést. Pizka, 1881 márcz. 13. Parr András. Tisztelt Pserhofer úr! Iratból meg kell tudnom, hogy az Ön vértisztító labdacsoi egészen jól visszahatnak, forró községeimnek kifejezni. Így sok betegségek labdacsoi a legelsőidőben győztesen tanították, s a legújabbakban azelőtt, melyben más orvosság használatánál lett alkalmasra, a pillák által számtalanszor és pedig rövid használat után, teljes gyógyulást értek el.

Amerikai kőszvény-kenőcs gyorsan és biztosan megszünteti a kőszvényes és csúszós baj, nevezetesen hátergőcsbaj, tagzsugargatás, görés, ideges fogfájás, fejfájás, fülgyulladás, stb. stb. elten 1 frt 20 kr.

Anatherin száj-víz cs. k. szab. valódi, általában elismert legjobb fogfentartó szer, 1 üvegcse 1 frt 40 krajczár.

Szem-essentia, dr. Romershausen-től, a láteró erőteltésére és fenntartására; eredeti üvegcsekben 2.50 és 1 frt 50 kr.

Chinai toilette-zsappan a legelőkérs-pangyártás terén. Használatát után a bőr bármennyi sima lesz és igen kellemes szagot tart meg. Igaz sokáig tart és ki nem szárad. Egy darab 70 kr.

Fiaker-por, általában ismert jóles hálszer hurut, rekedtség, főtököl, stb. ellen 1 doboz 35 kr.

Fagy-balzam Pserhofer J.-tól, évek óta legbiztosabb szernek van elismertve, mindennemű fagybajok és illűt sebek stb. ellen. 1 téglly 40 kr.

Élet-essentia (prági eszoppok), jóles házi szor megemlézőt gyomor, rossz emésztés n indenneni állati bajok ellen. Eg üvegcse 20 fr.

Tapasztalataim, melyeket több évi munkoni és belgiami gyógyszerárakban szereztem, de azon körülmény is, hogy a külföldi gyógyszerek elszaporodását ellensúlyozzam, arra indítottak, hogy a legnagyobb gyógyszerjű növénykivonatokból, dr. Kvapil orvosi utasítása szerint a máris nagy kedveltségű

kárpáti egészségi labdacsokat

készítem és forgalomba hozzam, melyek eldugulás, nyálkásodás, étvágyhiány, gyomorhaj, felfúvódások, szédülés, fejfájás, váltóláz, aranyer, borküitések, kőszvény, vízkór és vesebajok ellen a legényesebb sikertel alkalmatások. — Egy skatulya 21 kr., egy tekeres 6 skatulyával 1 frt 5 kr., nem bérmentes küldeményül 5 kr. bolygással 1 frt 5 kr., 20 kr. mellékeltetik és az egész összeg posta-utalvánnyal beküldetik, akkor a megrendelt mennyiség az összes bíróalomba bárhova bérmentve küldetik. Ezen esetben egy tekeres ára 1 frt 25 kr., 2 tekeres 2 frt 30 kr., 3 tekeres 3 frt 35 kr., 4 tekeres 4 frt 40 kr., 5 tekeres 5 frt 45 kr.

Friedrich János gyógyszerésznél Malaczkán, Pozsonym.

RAKTÁRAK: Budapesten: Pataki Károly... Széchenyi-utca... Pozsonyban: Piztory Bodoz... Keszkenyeten: Molnar János... Szegeden: Kovacs Albert... Temesvárott: Tarczy Istvan... Versecben: Muller Oskár.

Kérem labdacsoiból, melyek házamban évek óta kedvelt háziszerek, 2 tekerést küldeni. Körmöcbánya 1883. május hó 7-én. Raab Károly ev. pléb. Kérem tisztelttel kit. labdacsoiból ismét 10 tekerést küldeni.

Zvada Ferencz kath. pléb. n. s. Pöstvény Teplitzben véletlenségből szerencsém volt labdacsoit megkapni, melyek nekem és nejemnek kitűnő szolgálóitak. Ennélfő va kérek négy tekeres kitűnő csod. hatású labdacsoit. Neustadt, Morvaországban 1883. szept. hó 20-án. Novotny Ferencz kávé.

Miután saj t tapasztalásomból csod. hatású labdacsoi kitűnő jóságától meg vagyok győződve, kérek két tekerést. Tété! 1883. au. hó 12-én. Reioh Christof építőmester.

18 éven át gyomorhajban szenvedtem, csak egyedül 1 bdacsoi segítették nekem. Az isten áldja meg. Strohnece, Havonni 1883. november hó 22-én. Popp Antal asztalosmester.

T. gyógyszerész ur! Kérem küldjön nekem még tíz tekerést egészségi labdacsoiból, miután ezek váltólázat, aranyért, és minden gyomorbetezséget csodászerűen gyógyítanak, ezen okból minden gyógyult nevében mely köszönetemet kifejezem. Csanád 1882. aug. hó 31-én. Wolf János.

Kérek egy tekerést bajomnak valódi jó hatású egészségi labdacsoiból küldeni. Csarvenka 1882. május 15. Gohl Péter kosárlónó mester.

Kérek egy rokonom részére két tekeres egészségi labdacsoit gyomorgörcs ellen küldeni. Nejem helyreállításáért, ki két éven át borzító gyomorgörcsben szenvedett, jelenleg pedig teljesen egészséges, mely köszönettel tartozom. Nagy-Szalonta 1882. június 4-én. Hándory Sámuel tímármester.

Kérem tisztelt gyógyszerész ur! Kérek ismét három tekerést kitűnő egészségi labdacsoiból. Az isten áldja meg ezen tulajdányért. miután labdacsoi ismét teljesen helyreállítottak. — B. Alja 1882. szeptember 16-án. Duschke Ferencz bányásziszta. Tisztelt ur! A nemrég küldött labdacsoit plébániámban beteg gyermekek közt szétosztottam, s miután tapasztaltam, hogy ezekre kitűnően hatnak, ennélfőva kérek ismét hat tekerést. Liptó-Hutty 1882. július 2. Diveczky János, plébános. Kérek két tekerést egészségi labdacsoiból küldeni; miután ezeket mint nélkülözhetlen háziszert találtam, ezennel köszönetemet nyilvánosan kifejezem. Banastor. 1882. szeptember 4. Hirschenhauser E. Szíveskedjék mellékelte összegért nekem ismét két csomagot egészségi labdacsoiból, melyek kitűnő hatása az aranyértel tagadhatlan, mit magamon tapasztaltam, küldeni. Körmend, 1882. márczius 20-án. Kerecsényi I. ref. plébános. Nagyon tisztelt gyógyszerész ur! Kérek mielőbb kitűnő egészségi labdacsoiból két tekerést küldeni, miután évek során át ezek használatára szokva vagyok, és pedig igen jó sikerrel, úgy hogy házamban nélkülözhetlenné lettek. Rozsnyó, 1882. december 4-én. Hedry Nándor, pénzügyi hivatalnok. Kérek azonnal 6 dobozt labdacsoiból küldeni. Az isten ezen jó hatású gyógytalalmányáért áldja meg. Bécs, 1882. augusztus 22-én. Helyettesy Lajos, plébános. Labdacsoi kitűnő hatásáért, mely évek óta elvesztett egészségét visszahozták, alulírott önnel nyilvánosan köszönetét fejezi ki. Gilvandar, 1882. okt. Scheider Antal, földmivelő.